

TREBALL
DE
RECERCA

EL POBLE QUE CANTA MAI NO MOR

INS Manuel de Montsuar

Lleida, 19 de desembre de 2012

AGRAÏMENTS

A l'Anna Pifarré per tots els bons moments viscuts en l'estada a Ràdio EMUN i el treball conjunt en l'elaboració i realització de les entrevistes.

Al Joan Gonzàlez per proporcionar-me la magnífica foto de la portada.

A l'Eduard Sementé per la seva dedicació i l'ajuda important que n'he rebut en l'elaboració del treball, tasca que em consta que ha viscut amb passió.

Al Cisco Alamon, sempre present per les urgències d'últim moment, amb solucions instantànies.

A EMUN FM, Pili Garcia i Ramon Teixiné, per totes les oportunitats que m'han donat i que han estat clau per realitzar el treball.

A Els amics de les arts, Obrint pas i Cesk Freixas, gràcies per la col·laboració que m'ha ajudat tant a elaborar les conclusions del treball, per la seva disponibilitat i «bon rotllo».

I per acabar, no vull deixar donar les gràcies a la meva família que m'ha transmès la passió per la música en català i per la meva terra, en general.

ÍNDEX

1.	Introducció.....	3
2.	Hipòtesis.....	6
3.	Metodologia.....	8
4.	Apartat teòric.....	10-27
4.1.	Inicis del moviment: Anys 60.....	10
4.2.	Creixement i esclat del moviment: Anys 70.....	13
4.3.	Inici del desencís: Anys 80.....	18
4.4.	La represa: El rock Català, la Dècada Daurada.....	22
4.5.	L'estat actual de la qüestió: Nous grups, noves tendències.....	25
5.	Apartat pràctic.....	30-60
5.1.	Nova Cançó: “Llibertat, Amnistia, Estatut d'autonomia”	30
5.2.	Anys 70-80.....	47
5.3.	Grups 80-90, 90-2000.....	53
6.	Conclusions.....	61-63
7.	Bibliografia.....	64-65
7.1.	Web grafia i Recursos Audiovisuals.....	64
8.	Annex.....	66-77
8.2.	Entrevista Obrint Pas.....	66
8.3.	Entrevista Cesk Freixas.....	71

1. INTRODUCCIÓ

La música catalana és molt més que una música més de la que ens podem trobar en totes les cultures del món, ja que aquesta porta al damunt, intrínsecament, molta història, moltes més connotacions que van més enllà de l’oci.

Ha estat, sobretot, un espai de protesta que ha arribat a moure grans masses i a marcar generacions, per això m’he proposat estudiar la relació entre la música catalana i el seu poble.

Des de sempre he estat una seguidora entusiasta de la música en català, ja sigui actual o del passat -recent o llunyà-, a més, a casa meva sempre se n’ha escoltat i sempre he pensat que aquesta passió es transmet de generació en generació: a casa meva així ha estat.

Tinc un gran interès per descobrir què és el que possibilita que del nostre poble hagin sortit grans ídols musicals, dels quals encara se’n parla avui en dia. Fenòmens musicals lligats a fets històrics que encara avui, en recordar-los, ens posen la pell de gallina. He observat, ho estic comprovant dia a dia, que tot allò que va passar, ara també ho estic vivint, potser d’alguna altra manera, però influenciada per uns fets que van començar als anys seixanta, quan va sorgir la protesta contra el Franquisme gràcies al fenomen de la Nova Cançó com a conseqüència de la voluntat de recuperar i salvar un poble i la seva cultura, la seva llengua.

Una llengua prohibida i perseguida pel Règim Franquista (1939-56) que va crear un mur molt dur, intransigent i venjatiu. Després, als anys 60, el “Desarrollismo” que va portar a un gran creixement econòmic, va convertir, de fet va maquillar un règim que es transformà de cara a fora una mica més liberal: s’obre als EEUU i a Europa, i s’inicia un procés d’immigració cap a Catalunya, moltíssima gent provinent de regions espanyoles, especialment andalusos i murcians, aterren a Catalunya a la recerca d'un treball.

Partint d'aquests fets, vaig pensar que calia fer una anàlisi a fons de la situació, fent una petita investigació a priori. Vaig adonar-me que en el nostre país hi passa alguna cosa estranya, poc comuna: per què seguim emocionant-nos avui en dia quan escoltem o veiem un concert de Lluís Llach o de Raimon?

Què és el que ens va provocar la bogeria esclatant dels anys 80-90, amb SAU, Els Pets, Sopa de Cabra i Sangtraït?

I què és el que ens la segueix provocant avui, amb els Manel, Els Amics de les Arts, Mishima o Antònia Font?

És que no ha canviat res?

Diríem que hem retornat als models anteriors, però, evidentment, han canviat els temps i les generacions... Aquesta va ser una de les meves motivacions principals, adonar-me que en l'actualitat la música en català està més viva que mai!

Hi ha un ampli ventall per escollir, i ha tornat a sorgir el fenomen “fans” que feia temps que no vèiem, les entrades als concerts dels grups d'èxit actuals s'exhaureixen en poques hores...

Cal analitzar què és el que ens mou perquè això sigui així, què és el que ens transmet aquesta música que ens capgira i extasia completament.

Si una llengua ens identifica, ens caracteritza a l'hora de pensar o de fer, ¿el cant també? És la música i les seves lletres una de les expressions màximes del sentiment d'un poble?

Per exemple, la Trinca, Antònia Font i Obrint Pas, comparteixen una cançó amb el mateix títol: “alegria”, tots tres grups interpreten d'una manera diferent aquest adjectiu. La Trinca s'ho pren amb joia i eufòria, el folklorisme de les festes majors d'arreu dels pobles de Catalunya, que mantenen la seva força i esperit festiu: “*Alegria que és Festa Major!*”.

Antònia Font ens transmeten una mirada diferent del món, una perspectiva més bohèmia i amb molt de caràcter: amb aquest rerefons surrealista tan seu i tan nostre

que ens porta a Dalí, les avantguardes i a tants d'altres cantautors emblemàtics que han fet del surrealisme un moviment viu encara avui, Pau Riba, Jaume Sisa, Albert Pla...

I, finalment, Obrint Pas, que en el seu darrer disc ens parla també de l'alegria com una forma de viure: *“La vida és coratge i alegria, el poblet que canta mai no mor... Si cantem mai morirem!”*, més reivindicatiu, i més ...certs?

Aquesta pregunta obre les hipòtesis del meu treball:

Un poble que canta, expressa la seva essència?

Quina és, doncs, la nostra essència?

Sobre què hem cantat en el passat i què cantem ara?

Això ens defineix? Mentre la cançó catalana sigui viva, no morirem com a poble?

La nostra música seguirà sent, encara, reivindicativa? Per a quant de temps?

Existirà una música catalana en/de la llibertat?

2. HIPÒTESIS

“La vida és coratge i alegria, el poblet que canta mai no mor... Si cantem mai morirem!”, més reivindicatiu, i més ... certs?

Aquesta pregunta obre les hipòtesis del meu treball:

Un poble que canta, expressa la seva essència?

Quina és doncs la nostra essència?

Sobre què hem cantat en el passat i què cantem avui?

Això ens defineix? Mentre la cançó catalana sigui viva, no morirem com a poble?

La nostra música seguirà sent, encara, reivindicativa? Per a quant de temps?

Existirà una música catalana en/de la llibertat?

1a) Les cançons d'un poble, d'una nació o bé d'un estat serveixen per afirmar i definir els trets característics d'aquest poble: sovint és allò que coneixem com a folklore. En el nostre cas, el nostre poble, Catalunya, ha estat testimoni de l'element aglutinador que va ser el fenomen de la Nova Cançó, l'origen del qual el trobem als anys 60, però que ha transcendit fins al nostres dies gràcies als intel·lectuals del propi país que van utilitzar la cançó com a forma de crítica, de protesta, d'exili interior en els anys de la dictadura de Franco. A més a més, aquesta transcendència també beu i té molt de ressò en l'Europa del moment, sobretot a França.

2a) Malgrat els canvis generacionals, els “fills” i els “néts” de la Nova Cançó encara mostren aquest caràcter reivindicatiu originari del moment: els intel·lectuals, els cantants, els poetes que parlen del seu país, de com som, del que volem ser: l'intel·lectual compromès amb la seva nació, l'auto coneixement, l'afirmació nacional, l'auto odi, la paròdia...

3a) El “cas català” és representatiu, a més a més, d'un període concret de la seva història contemporània: darrer terç del segle XX- primera dècada del segle XXI;

emmarcat en el moviment social i polític que surt arran de l’acabament de la dictadura franquista i el retorn a la democràcia: perfectament simbolitzat per l’eslògan “Llibertat, Amnistia i Estatut d’Autonomia”.

3. METODOLOGIA

En confegir aquest treball he seguit la següent metodologia:

1r) Revisió dels fets més cabdals de la història de Catalunya, revisió històrica, també, dels cantautors més rellevants que han contribuït a la salvació de tot un poble, des dels anys seixanta fins a avui en dia, on encara triomfa i té molts seguidors arreu.

2n) Anàlisi de les lletres de les cançons més representatives i emblemàtiques, passant pels diferents períodes que he dividit de la següent manera:

- Inicis del moviment (anys 60)

Amb l'anàlisi de les següents cançons: L'estaca, Cal que neixin flors a cada instant (Lluís Llach), Al vent (Raimon), Ara que tinc vint anys (Serrat), Què volen aquesta gent? (Maria del Mar Bonet), La samarreta i La fera ferotge (Ovidi Montllor).

- Creixement i esclat del moviment (anys 70), lligat amb l' inici del desencís (anys 80)

Analitzant les següents cançons: Ítaca (Lluís Llach), Veles e vents i Jo vinc d'un silenci (Raimon), Com el far west no hi ha res (La Trinca), Qualsevol nit pot sortir el sol (Jaume Sisa) i Noia de porcellana (Pau Riba).

- La represa: El rock Català, la Dècada Daurada

Analitzant les següents cançons: Ningú ens mourà d'aquí i No he nascut per militar (SAU), Jo vull ser rei (Els Pets), El vol de l'home ocell (Sangtraït), Podré tornar enrere i Camins (Sopa de Cabra).

3r) Realització de tres entrevistes que són l'eix principal de la investigació, la raó que m'ajudarà a veure un abans i un després, i sobretot, com han afectat o influït els anys inicials de la cançó en català en la manera de compondre o de cantar actualment.

He triat els grups: Els Amics de les Arts i Obrint Pas, i el cantautor Cesk Freixas. El motiu d'aquesta tria és per una banda la importància, actualitat i relleu d'aquests músics i

cantants, i per l'altra la possibilitat que tenia de poder-los entrevistar amb relativa facilitat per raó de la meva tasca a Ràdio EMUN FM.

La visió de la música, i de la història que hi ha al darrera d'aquestes converses m'han fet adonar de la grandiositat d'aquest món, així com del poc suport que té per part dels mitjans de comunicació.

A través d'uns comentaris i opinions molt rics, sorgits a partir d'aquestes magnífiques converses que he tingut la gran sort de poder dur a terme, he pogut endinsar-me en el nucli principal de la hipòtesi del meu treball de recerca, i així, finalment, poder millorar i aclarir les meves conclusions.

Per cloure el treball de recerca, he fet una recopilació de les cançons analitzades durant la part pràctica del treball, “Si cantem mai morirem” el títol del CD i, alhora el del treball de recerca, que pretén donar a conèixer les novetats musicals i també comparar-les amb els seus precedents, ja que el disc inclou els èxits des dels seixanta fins als actuals, des de Lluís Llach fins a Manel.

El CD conté vint-i-cinc cançons, ordenades cronològicament, que es corresponen amb les cançons analitzades, a més hi he afegit cinc cançons actual que ens descriuen la situació musical en la que ens trobem, les cançons afegides són les següents: *Catalunya, el meu país (Cesk Freixas)*, *Alegria (Obrint Pas)*, *Corrandes de la parella estable (Manel)*, *Alegria (Antònia Font)* i, finalment, *Louisiana o els camps de cotó (Els Amics de les Arts)*.

Espero que gaudiu de la música i, sobretot, us fixeu en el contingut de les lletres, descobrireu un món màgic, almenys així l'he viscut jo. Nogensmenys, penso que en escoltar-lo molts tindran aquella sensació de reviure la joventut o bé se'ls hi humitejaran els ulls...

A més a més, he afegit com a extra les entrevistes realitzades a **Els Amics de les Arts**, **Obrint Pas** i **Cesk Freixas**.

Aquest CD reuneix tots els sentiments necessaris per conèixer un poble, el nostre poble. Espero que us agradi!

4. APARTAT TEÒRIC:

4.1. INICIS DEL MOVIMENT: ANYS 60

EUROPA

Ens situem concretament a FRANÇA, allí va ser el punt de partida on trobem els inicis de les revoltes, les quals van influenciar posteriorment els moviments socials, polítics i intel·lectuals de Catalunya. Aquesta sèrie de vagues que es van produir durant el maig del 1968, van ser la conseqüència d'un jovent insatisfet amb el règim de De Gaulle, i també descontents amb la Guerra del Vietnam. Aquests joves tenien la voluntat de canviar els esquemes de la societat i l'ensenyament, i tenien la intenció de canviar les llibertats individuals i col·lectives.

En aquestes vagues estudiantils s'hi van afegir els treballadors (descontents amb les condicions laborals), els sindicats i els intel·lectuals de l'esquerra, que van arribar a aplegar un total de 800 mil francesos. El maig francès va ser una clara representació de la força del poble mitjançant la unió i la col·laboració entre el món obrer i el món intel·lectual, ja que ambdós lluitaven contra el poder absolutista del govern francès.

CATALUNYA

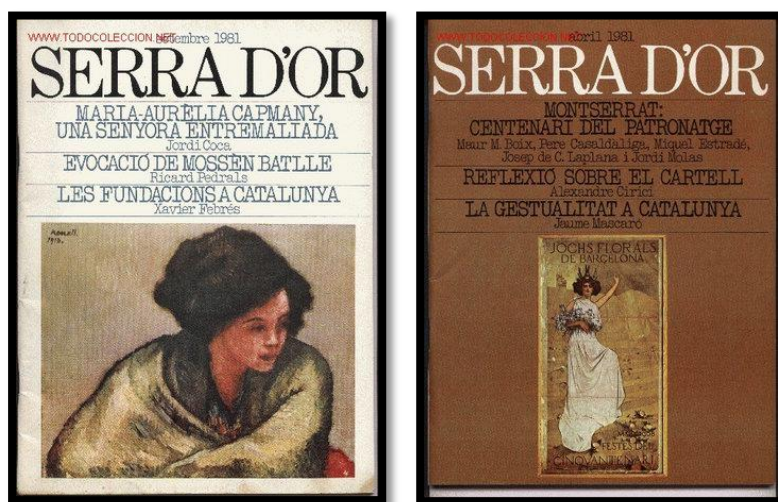
A partir dels anys seixanta, es comença a veure i a organitzar un moviment jove, en el qual estudiants (món universitari) i intel·lectuals, beuen dels clàssics, tant del context històric -el maig francès-, com dels Poetes Nostres, molts dels quals acabada la Guerra Civil Espanyola -en aquesta època es troben entre els 20 i els 30 anys d'edat-, ja al 1939, es veuen obligats a decidir la seva situació.

A causa de la duresa del règim de Franco i de la forta repressió de la postguerra, només poden triar entre l'Exili extern (polític, geogràfic, econòmic, social, intel·lectual), o bé continuar lluitant des de l'Exili intern (la “resistència”, jugant-se la vida, jugant-se la feina, jugant-se el rebuig social): triar el camí de “preservar els mots, salvar la cultura, salvar el país” per quan vingui un altre juny...

Cal fer referència, també, a dos grans personatges de la literatura catalana que van tenir un gran paper durant els anys seixanta. Espriu amb la seva obra ‘La pell de brau’, publicada el 1960, es feia ressò de la situació de l’Espanya de l’època, esdevingué per a molts intel·lectuals del moment el veritable símbol de la resistència antifranquista. I també Joan Oliver, amb el pseudònim de Pere Quart, compromès amb el bàndol republicà i autor de la lletra de l’himne de l’exèrcit popular català. En aquest context va escriure "Oda a Barcelona" (de clara tendència nacionalista i revolucionària) i l'obra teatral "La fam" (on es plantegen els problemes de la revolució que intentaven portar a terme els comunistes i els anarquistes). Al final de la guerra, la Generalitat Republicana li va encomanar la tasca d'evacuar els intel·lectuals.

Tots aquests referents portaren a moure la gent tant a nivell cultural com sociopolític, i una de les manifestacions més contundents es va desenvolupar adoptant la música com a forma d’expressió.

Un dels exemples més clars és la interpretació de L’ESTACA, de Lluís Llach, en els “25 años de Paz”, presidits per Franco; però, també trobem manifestacions culturals prou rellevants com la creació d’Edicions 62, la revista Serra d’Or, la implantació de la gent de la Nova Cançó.

> Publicacions de l’Abadia de Montserrat de 1981 de la Revista Serra d’or

(esquerra núm.264, dreta núm.259)

Tots aquests fets evidencien i reflecteixen d’una manera prou clara una renaixença de la resistència a través de l’exili interior, representat per personatges com Salvador

Espriu, Carles Riba, Pere Quart, Vicent Andrés Estellés... És a dir, s'està produint un canvi social, no només pel fet de les conseqüències socials de la dictadura, sinó pel fet del canvi de mentalitat dels catalans, l'adopció d'una forma i manera de fer que busca la lluita a través de la unió del poble.

Durant el període dels seixanta, concretament en l'inici, recordem sobretot els famosos Fets del Palau, definit com un acte de protesta catalanista que tingué lloc al Palau de la Música Catalana, el maig de 1960, quan el governador civil de Barcelona, general Acedo, prohibí a l'Orfeó Català la interpretació del Cant de la senyera en un acte d'homenatge a la memòria de Joan Maragall. Un grup de joves, dirigits per Josep Espar i Enric Cirici, entre d'altres, entonà l'himne a pesar de la prohibició i s'enfrontà a la policia.

> Publicació de "La generació dels Fets del Palau", per Enric Cirici, un dels promotors.

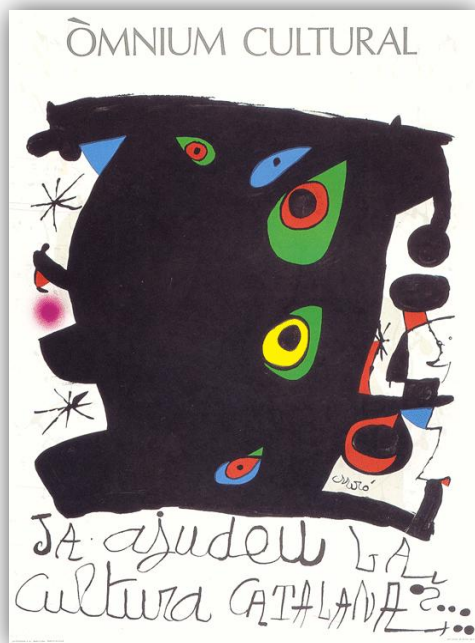
La detenció d'alguns dels assistents ocasionà la de Jordi Pujol, que no havia assistit al concert, però que n'havia estat un dels promotors, va ser detingut i torturat a més a més en revenja per la campanya contra Galinsoga i el pamflet "Us presentem el general Franco".

La repressió tingué una forta repercussió, no solament a Barcelona, sinó arreu de Catalunya, i motivà la popularitat del futur líder catalanista, amb la campanya "Catalunya/Pujol", on es demanava la seva llibertat després que un consell de guerra el condemnés a set anys de presó. Un cop en llibertat, va tornar a l'activitat política, amb l'objectiu d'organitzar un moviment nacionalista català.

Jordi Pujol declararia uns anys més tard que els "Fets del Palau" van ser la primera victòria del catalanisme contra el franquisme.

La figura de Jordi Pujol ha estat molt reivindicada en la història recent de Catalunya, ja que des dels 16 anys actuà en la resistència contra el règim del general Franco, en defensa de la democràcia, de la identitat de Catalunya i sobretot de la seva llengua i de

la seva cultura, perseguides per la dictadura. Presidí l'entitat financera Banca Catalana la qual fou un centre de finançament d'activitats culturals catalanes, com el grup Enciclopèdia Catalana o Òmnium Cultural, que a través del lema “Llengua, cultura, país” ha treballat per a la promoció de la llengua i la cultura catalanes i la identitat nacional de Catalunya.

> Publicitat de l'Òmnium Cultural a través d'una pintura de Miró, que hi afegeix “Ja ajudeu a la cultura CATALANA”.

4.2. CREIXEMENT I ESCLAT DEL MOVIMENT: ANYS 70

El paper de l'església catalana va tenir especial importància en el període que va del 1955 al 1959. Gràcies al fet que el monestir de Montserrat s'acollís a l'article del Concordat espanyol que permetia que l'Església tingués publicacions pròpies sense censura civil va possibilitar el naixement de la revista *Serra d'or*, que va ser en els seus inicis portaveu dels treballadors del monestir de Montserrat, després va adquirir un alt nivell cultural i va gaudir del 1920 al 1930 d'uns anys gloriosos ja que es va convertir en una revista d'anomenada i prestigi pel fet que hi tenien cabuda ideologies, estètiques, tarannàs i estils diferents.

El paper destacat, en els anys difícils dels cinquanta i seixanta, del cardenal **Jubany** qui va portar a Catalunya els aires de renovació que van sorgir al Concili Vaticà II, va promoure el paper dels seglars en l'Església catalana i va facilitar el distanciament entre l'Església i el poder polític. Definit per Jordi Pujol com: "Un bon català i un dels bisbes

que més van ajudar a la transició política"; i per **Narcís Serra** com qui: "Va tenir un important paper en la recuperació de les llibertats per a Catalunya"; el seu llegat és essencial en aquella època.

>Taula de la creació del Sindicat d'Estudiants (1966)

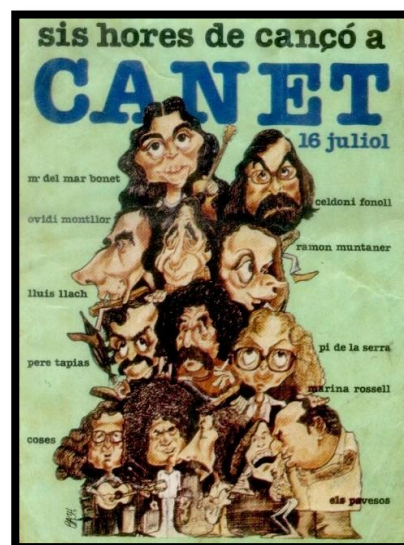
Finalment, cal destacar la importància de la Caputxinada on intel·lectuals, sindicats i polítics es van reunir entre el 9 i el 11 de març de 1966 amb motiu de l'assemblea constitutiva del Sindicat Democràtic d'Estudiants de la Universitat de Barcelona.

Allí es van aprovar la declaració de principis i els estatuts del sindicat. Entre ells hi havia personatges rellevants com; Salvador Espriu, Maria Aurèlia Capmany, Antoni Tàpies, Josep Maria Benet i Jornet, Joan Oliver, José Agustín Goytisolo, i altres.

CLÍMAX:

1970: El trobem en la celebració a Canet de Mar de la primera edició de **les Sis Hores de la Cançó**, festival de música contracultural. Les sis hores a Canet és un dels fets més importants en el camp de la mobilització popular que s'han produït durant els anys de la dictadura, com a plataforma per a la Nova Cançó i totes les formes de catalanitat democràtica.

> Publicitat de les Sis hores de cançó a Canet amb caricatures dels cantautors assistents.

Aquest festival adquireix un pes enorme en les lluites populars cap a la ruptura del moviment franquista que farà possible la reconquesta de les llibertats polítiques,

nacionals i socials. Aquesta concentració va ser la primera, i posteriorment, donarà pas a altres festivals de música catalana en els quals s’incorporaran i es combinaran l’interès per la lluita política, la necessitat de les llibertats personals i de país i esdevindran plataformes de cara a construir un nou futur col·lectiu. L’any de més èxit és el 1976, amb una assistència de 60.000 persones. La repressió va intentar prohibir aquestes concentracions, ja que adquirien un clar caire polític, però no ho van aconseguir.

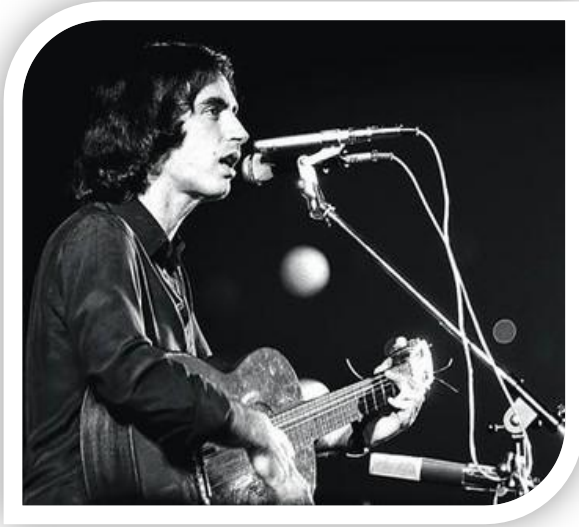
Aquest èxit descomunal va frenant fins el 1980, quan s’esdevé la crisi de la Nova Cançó.

1971: Pau Casals estrena la seva obra Himne a les Nacions Unides, a la seu de l’organització a Nova York, que posteriorment serà adoptat com a himne oficial. El 24 d’octubre de 1971 Pau Casals va rebre la medalla de la pau de l’ONU, on va pronunciar un discurs transcendental pels catalans: *“Deixeu-me que us digui unes paraules. Sóc català, actualment una província d’Espanya. Però, què va ser Catalunya? Catalunya va ser la nació més gran del món. Us diré el perquè. Catalunya va tenir el primer parlament, molt abans que Anglaterra. Catalunya va acollir els inicis de les Nacions Unides, per parlar de la pau, pau en el món i en contra les guerres, la inhumanitat de les guerres. Això era Catalunya”*.

El cantautor Reinald Dedies edita el seu primer disc a la Catalunya Nord. El 1970 va fundar el col·lectiu de cantautors del *Grup d’Acció Cultural Guillem de Cabestany*, va ser un impulsor de la nova cançó rossellonesa i de la recuperació de la música catalana del barroc.

1976: Comença a sonar per primer cop, després de la Guerra Civil, **el català en els mitjans de comunicació**. L’Assemblea de Catalunya convoca, a Barcelona, manifestacions amb el lema “Llibertat, Amnistia, Estatut d’autonomia”. La resposta és multitudinària malgrat la contundència policial.

El mateix any **Lluís Llach** ofereix un concert, gairebé dos mesos després de la mort de Franco, en el qual reapareix al Palau d’Esports de Montjuïc, després de molts anys de

prohibició i d’exili. En els recitals que tenia previstos va demostrar contundentment el seu poder de convocatòria amb l’assistència d’unes 30.000 persones.

> Reaparició de Lluís Llach en un concert al Palau d’Esports de Motjuïc el 1976, després de molts anys

Aquest esperat recital es va desenvolupar amb un èxit sensacional, ple de públic expectant, entre el qual s’hi trobaven moltes de les personalitats més rellevants del món de les lletres, les arts, del teatre, del cinema, de l’esport, de la política i, en general, amb un predomini massiu de la joventut.

> Rècord d’assistència (30.000 persones) en el concert de Lluís Llach, l’any 1976 al Palau d’Esports de Montjuïc.

Durant tot el concert no van parar de cridar “Llibertat, Amnistia, Estatut d’autonomia”. El concert es va desenvolupar en un ambient caldejat i bulliciós, amb flamejar continu de senyeres, de pancartes, crits, cants i aplaudiments, tot celebrant l’aparició del

cantant després de vuit mesos de no poder actuar a Barcelona. Al final del concert, Lluís Llach que havia dut a terme un recital perfecte, va haver de repetir i visar les cançons més emblemàtiques una vegada rere l'altra, finalment el públic, dempeus, no va parar d'aplaudir en homenatge al cantautor, reconegut com a heroi popular.

Aquest recital va ser recollit en un disc amb el títol *Barcelona, gener del 76*, en el qual per primer cop totes les seves cançons passen la censura, encara que en el llibret del disc totes les lletres de les cançons també es troben traduïdes al castellà, tot un document històric i sonor sobre la situació i el sentiment d'un poble davant d'un moment històric determinat.

Durant l'etapa d'exili de Lluís Llach a París, va anar oferint concerts per França, fent-se alhora conegut arreu, de fet havia aparegut diverses vegades a les pantalles de diferents cadenes de televisió franceses, era molt conegut del públic rossellonès, ja que solia oferir almenys un recital a l'any a la Catalunya Nord, i va omplir de gom a gom, per primera vegada, el Palau de Congressos de Perpinyà.

Al tornar al país i intentar reprendre el seu camí reivindicatiu com a cantautor aquest es va veure interromput diverses vegades per la policia, que li prohibia celebrar els seus recitals. En una ocasió, li van prohibir una actuació demanada pel rector de la Universitat de La Laguna, que va acabar dimitint, ja que el cap de la policia li va dir que si se celebrava les forces de l'ordre ho impedirien.

El mateix any Llach va ser expulsat de Canàries per la policia seguint una ordre oral del ministre de la Governació.

Internacionalment, la Ràdio Nacional Noruega emetia dos programes dedicats a Lluís Llach. Finalment, el 7 de maig protagonitza un altre recital multitudinari amb més de 10.000 estudiants al campus de la Universitat Autònoma de Barcelona.

I per acabar d'arrodonir l'any 76, a l'agost, va tenir lloc el festival de Lluís Llach al Grec, organitzat per l'Assemblea d'Actors i Directors. Un dies després, l'organització rebia una multa de dues-centes cinquanta mil pessetes, segons la comunicació del Negociat de Multes de la Jefatura Superior de Policia de Barcelona el recital s'havia transformat en una reunió pública de caràcter polític, en la qual es van produir "actes contraris a

l'ordre públic i es va exhibir una pancarta al·lusiva a una entitat política situada fora de la Llei i diverses senyeres subversives", entre altres càrrecs.

El panorama català musical d'aquell any, a més a més es complementava amb diferents cantautors, també molt emblemàtics a Catalunya com Raimon i Ovidi Montllor, des de València. En el bloc¹ valencià “Les Nostres Cançons”, on es parla de la situació actual de la música en valencià, trobem una definició del secret d’ Ovidi Montllor: “saber conjugar magistralment la passió de les seues rimes amb uns concordes a estones subtils a estones rotundes, que apel·laven tant a l’efervescència de la pell com a l’estimulació de l’ “intel·lecte” i de Raimon, qui oblida “Al vent”?, una cançó amb més de 50 anys i encara avui en dia és una de les cançons que més sonen en el panorama musical de cantautors en català. Una cançó de caire pacifista i internacionalista, considerada banda sonora del procés de transició.

I no ens descuidem tampoc a Maria del Mar Bonet, que formava part de la Nova Cançó i dels Setze Jutges, definida com una de les veus més boniques d’Europa. Maria del Mar Bonet ha enregistrat més de trenta discs. N'hi ha de dedicats a la música popular de les Balears, Catalunya i el País Valencià, i d'altres, a molts poetes catalans que ella ha musicat.

> Maria del Mar Bonet.

4.3. INICI DEL DESENCÍS: ANYS 80

ACABAMENT (anys 80): L’acabament, la decadència del moviment de la Nova Cançó té lloc, aproximadament, als inicis dels anys 80, gairebé al mateix temps que l’acabament del **Surrealisme musicat**, protagonitzat per personatges com Pau Riba, Sisa o Albert Pla, els quals han creat motlles, símbols i clixés recuperats pel Rock Català actual.

L’ inici del moviment surrealista el trobem al principi dels anys 70 (1967-1968), aquest moviment s’inicià amb el moviment popular del Folk, que va ser una agrupació de

¹Bloc valencià “Les Nostres Cançons”: <http://lanostramusica.wordpress.com/>

cantants i animadors musicals que entre els anys 1967 i 1968 es van organitzar com a alternativa, més o menys popular i festiva, als Setze Jutges, dins el moviment de la Nova Cançó, i a la ciutat de Barcelona.

> Actuació del Grup de Folk al parc de la Ciutadella, l'any 1968.

A diferència dels Setze Jutges, el repertori **del Grup de Folk** no estava basat en la Cançó Francesa. Les seves influències tenien dues vessants: d'una banda, la recuperació de cançons

populars catalanes i, de l'altra, l'adaptació de cançons d'arreu del món, especialment del Folk Song nord-americà, com Pete Seeger o Bob Dylan. Alguns dels seus components van ser **Jaume Sisa**, Jaume Arnella, Xesco Boix, Falsterbo 3 (Eduard Estivill, Joan Boixi Amadeu Bernadet), **Pau Riba**, Jordi Pujol i Cortès, **Oriol Tramvia**, etc.

CLÍMAX (1968-1980): Aquest grup de cantants de folk aconsegueix fer-se un lloc en la història de la música popular dels Països Catalans, fins a convertir-se en un referent. En poc temps van aconseguir que molts joves cantessin les cançons del seu repertori format per temes dels seus ídols nord-americans (Pete Seeger, Bob Dylan,...), peces d'indrets del món (*Duerme negrito* -Víctor Jara-, *Wimowch*, *Dunlai*...), espirituals negres i cançons tradicionals catalanes: *Les pometes*, *Ai adéu, cara bonica*, *Roseta d'Olivella*...

També van crear cançons pròpies: *Les rondes del vi*, de Jaume Arnella; *L'emigrant andalús*, de Gabriel Jaraba, *Allà on s'amaga el sol*, de Sisa i *Taxista* de Pau Riba, van tenir molt d'èxit, així com l'àlbum ***Qualsevol nit pot sortir el sol***, de Sisa, l'any 1975. En aquest àlbum, que porta per títol el mateix nom que la cançó símbol del disc, el cantant començava a forjar un so característic.

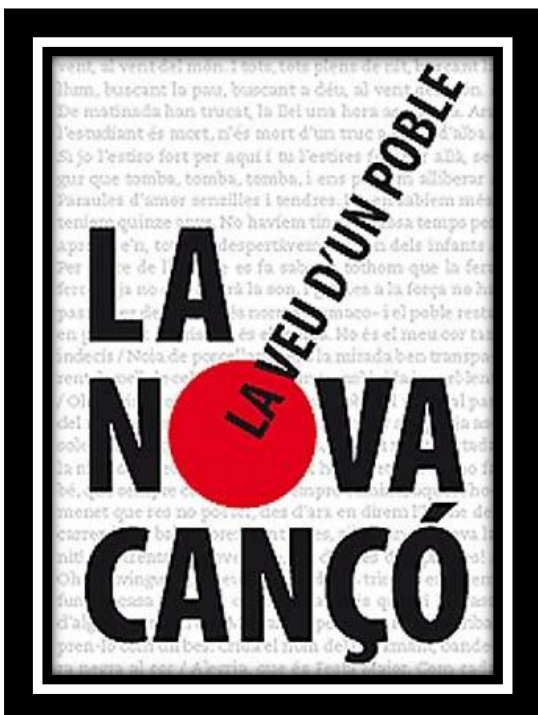
A més a més, cal afegir-hi una prohibició governativa contra Sisa en el *Festival Canet Rock* d'aquell any. Aquest fet convertiria en gairebé mítica la cançó que donava títol a l'àlbum. L'èxit assolit per Sisa va fer que es multipliquessin els seus recitals en directe, que aviat transcendirien l'àmbit català.

De fet, a partir dels anys 70, la Nova Cançó i el Surrealisme musicat es converteixen en moviments simultanis, però de temàtica i estil diferents, ara ja es comencen a diferenciar els estils de música, es nota el canvi d'època, és a dir, es tanca una etapa per obrir-ne una altra (hem passat de la dictadura a la democràcia) i aquests canvis es reflecteixen en la música i en les lletres que evidencien el pensament i les noves preocupacions del poble.

Com es pot comprovar aquesta nova i breu etapa del surrealisme, però que deixarà empremta, és l'única i petita flama que hi ha de música catalana durant la crisi dels 80.

El clímax, el punt àlgid, el darrer cant del cigne coincideix amb una de les manifestacions més emblemàtiques del cantant per excel·lència del moviment reivindicatiu: el 6 de juliol de 1985, 103.000 persones van omplir el Camp Nou per assistir a un concert de **Lluís Llach**.

El cantant de Verges estava molest per un persistent corrent d'opinió que sostenia que ja no calia cantar en català. Lluís Llach va decidir omplir el Camp Nou per demostrar que aquest corrent s'equivocava. Aquella nit del 1985 hi havia el convenciment, l'atmosfera i el desig de “fer història”, cosa que definitivament es va aconseguir.

La Nova Cançó no s'acaba de cop, sinó que el seu èxit principal va descendint, encara que avui en dia tothom té clara consciència de què va ser i què va significar aquest fenomen per als catalans, igual que el surrealisme musicat, l'acabament del qual també el trobem en els anys 80, però amb una diferència principal: encara que aquesta creativitat dels anys 70 anés disminuint, va aconseguir mantenir la petita espurna de música en català al llarg de la crisi de la cançó catalana dels 80.

> Portada del catàleg “La Nova Cançó. La veu d’un poble”, representat a través d’una guitarra.

A partir d'aquestes dates, van ser altres estils els que posteriorment marcarien la cultura catalana, per exemple grups com **Companyia Elèctrica Dharma** que van aconseguir agermanar el rock amb el folklore i amb les cançons típiques catalanes, i que aquest nou estil tingués èxit.

Les seves cançons expliquen històries antibèliques i revolucionàries, i han passat a formar part de la història de la música catalana, convertint-se en símbol nacional, que tots coneixem i així immediatament relacionem amb la nostra cultura. Dharma va ser un grup que en els temps de repressió establerta, van descobrir una música alliberadora que els permetia gaudir de la seva creativitat i imaginació, la mateixa que podem percebre en taral·lejar les seves melodies.

ANYS 80: EL PERQUÈ DE LA CRISI DE LA NOVA CANÇÓ

Molta gent de l'època afirma que després d'aquells anys fulgurants, on estàvem més units lluitant contra la dictadura de Franco, la transició del Franquisme cap a la democràcia exemplifica clarament una nova dualitat social, política, econòmica i nacional: **el pactisme enfront del separatisme**.

Amb l'arribada dels anys 80 i la recuperació de l'Estatut d'Autonomia, la cançó perd gran part del protagonisme i recolzament dels moviments sociopolítics reivindicatius.

La cançó més comercial en català passa d'interessar poc a no interessar gens. El públic ja no necessita la cançó per vehicular els seus desigs perquè la dictadura ja s'ha acabat. És a dir, teòricament, amb el procés obert en la transició, ja s'ha aconseguit el que es demanava.

Per altra banda, **l'aparició de nous intèrprets catalans de pop/rock cantant en castellà**, com per exemple Los Rebeldes, El Último de la Fila... que triomfen de seguida, fan difícil poder fer música en català amb beneficis comercials.

A causa de la manca d'interès per part dels mitjans de comunicació del país, els membres de la Nova Cançó inicien a mitjans dels 80 tot un seguit de protestes envers la Generalitat de Catalunya. Finalment, el Departament de Cultura posa en marxa *Ressons*, una entitat dedicada a promocionar la música en català.

Dels músics de la Nova cançó, n'hi ha alguns que sobreviuen a aquesta gran crisi, com són Lluís Llach, Raimon, Maria del Mar Bonet i Serrat; aquest últim passa a cantar en castellà, provocant un gran xoc emocional per a la majoria del públic català, escridassat per alguns representants de la Nova Cançó, però que arriba i triomfa a Espanya i a Sud Amèrica.

La majoria van preferir seguir una altra professió: Miquel Cors esdevé actor; Josep Maria Espinàs es converteix en periodista i escriptor...etc.

4.4. LA REPRESA: EL ROCK CATALÀ, LA DÈCADA DAURADA.

1990-2000: ROCK CATALÀ (ex: Sopa de Cabra, SAU, Els Pets, Sangtraït, Lax'n'busto)

INICI (1989): El Rock Català ja havia tret el cap escadusserament als anys 60 seguint l'onada dels EEUU, i pel fet que era una música molt nova i molt moderna, va tardar molts anys a assimilar-se i a agradar de manera majoritària al públic català.

Va tornar a treure el cap en el festival de les 6 Hores de Canet, però no va arribar a triomfar fins molt després, l'any 1989.

Aquesta lluita dels cantautors catalans perquè la seva música tingués ressò, i que va fer emergir desenes de grups de rock català, s'inicià a les comarques gironines del país.

Un altre fet que va ajudar a aquests grups a fer-se sentir van ser **els nous ajuts públics establerts el 1990 i 1991** que consisteixen en subvencionar l'enregistrament del primer disc d'intèrprets residents a Catalunya i que canten en català.

Alhora, **un programa del canal 33 "Sputnik"**, convocava una gran audiència juvenil, i va contribuir a donar a conèixer grups marginals fins al moment.

CLÍMAX (1991): Concert multitudinari dels “4 grans”: Sau, Sopa de Cabra, Els Pets i Sangtraït al Palau Sant Jordi de Barcelona.

> Concert multitudinari al Palau Sant Jordi, el 1991, a càrrec dels grups: Sopa de Cabra, SAU, Els Pets i Sangtraït (de dalt a baix).

Aquest recital, que al seu dia va batre el rècord europeu de públic en un recinte tancat, va aconseguir reunir-hi més de 22.000 persones. Va ser un macro concert en el qual la majoria de públic era jovent (**escolaritzat ja en llengua catalana**) i que havia rebut tota la propaganda i el ressò per part **dels mitjans de comunicació públics ja normalitzats en català**.

Així, aquests grups en creixement continu, havien aconseguit crear un nou públic de rock en català, s'havien convertit en els seus ídols. Aquest concert va marcar un canvi d'època, la ideologia de les cançons havia canviat, es va deixar de banda la política

(encara que la majoria portessin l'incipient moviment independentista per bandera), per parlar de temes com l'amor, les drogues, el sexe, la terra...

Els joves dels 90 ja no buscaven la reivindicació en la música, ara el canvi d'època significa canvi de mentalitat, en aquell moment els interessos dels joves eren uns altres, i mitjançant els grups de rock català, que també eren joves i no havien viscut la repressió dels 60, trobaven reflectits el seu món i els seus desitjos. Parlem, per tant, **d'un canvi de generació.**

Ara, els joves se senten identificats en les lletres i en el català, l'objectiu passa a ser una altra vegada una transició, aquest cop de democràcia a independència dels Països Catalans. Altres segueixen aquest moviment perquè està de moda, perquè els agrada el tipus de música que toquen.

ACABAMENT (2000): Poc després del concert multitudinari -semblant a l'èxit del concert del Llach dels anys 80 que va suposar el final de la Nova Cançó!-, el moviment va anar de cap a caiguda, el concert va ser com fer el cim i, tot seguit, descendir rodolant..., així els únics supervivents, tot i que ara ja no tan actius, van ser **Els Pets i Sopa de Cabra** -tot i que aquests van acabar separant-se l'any 2001-.

En el cas dels Sopa de Cabra, el distanciament dels seus fans perquè van decidir treure un disc completament en castellà, va propiciar que molta gent, molts seguidors seus els consideressin com uns traïdors!

Aquest nou episodi em fa pensar en dues coses: la primera, **em recorda el cas de Serrat** i, segona, el lema “sopa sí, però de galets: **visca SAU, Sangtraït i Els Pets**”. Molts fans entenien que si el grup havia escollit la llengua catalana per expressar-se, aquesta tria no significava plantar cara a l'Estat Espanyol. El nou disc en castellà va ser un fracàs rotund.

SAU i la mort de Carles Sabaté, l'any 1999: aquest fet mobilitza tots els seus. Es fa un concert multitudinari al Palau Sant Jordi en homenatge a en Carles Sabater on hi són presents els grups més representatius de tot el moviment del "rock català".

Aquest fet, sumat a la desaparició del productor i també músic Marc Grau, fa replantejar els fonaments dels seguidors del "rock català". És precisament en aquest

moment quan hom s'adona d'una manera prou clara que el moviment no era només una moda, sinó que va marcar a tota una generació.

Sangtraït cada cop s'allunya més de l'etiqueta de “Rock català” i ha evolucionat cap a un tipus de música menys revolucionària, el concert del Palau Sant Jordi suposa per al grup un punt i seguit en la seva trajectòria: decideix acomiadar-se del públic l'any 2001 a causa de la falta de motivació i el cansament, segons el grup, després de veure un gran davallada de públic en els seus concerts.

I, finalment, **Els Pets**. Aquests són els únics que sobreviuen i superen el moviment i l'etiqueta del Rock Català, són els únics que encara avui en dia ofereixen concerts.

La majoria immensa d'aquests grups encara romanen en la ment i en la memòria dels seus seguidors més fidels, formant part de l'anomenat **fenomen del Rock Català**.

4.5. L'ESTAT ACTUAL DE LA QÜESTIÓ: NOUS GRUPS, NOVES TENDÈNCIES.

Però mentre els “4 grans” segueixen tenint molta popularitat, apareix una segona fornada de grups catalans que fan que el moviment no s'acabi del tot, torna a renàixer, però amb menys intensitat.

Grups com **Gossos**, **Ja t'ho diré** o **Whiskyn's** trien nous camins en els quals es va perdent la radicalitat del que representava cantar en català, i fan que el públic es divideixi per gustos i temàtiques noves.

És cert que encara en sorgeix algun de reivindicatiu, com els **Brams**, que segueixen una via política, de revolta i resistència contra l'Estat Espanyol.

Lax'n'busto i **Els Pets** encara dominen força el mercat. Aquest panorama musical tan divers, complementat pels hereus del “Rock Català” dels 90, possibilita que el públic esculli lliurement segons el que li ve més de gust, i abandona la bogeria del moviment com era en un principi.

Avui en dia els que van ser seguidors de la música catalana dels 90, també ho són de l'actual i a l'inrevés, existeix com una mena de curiositat i ganes d'enriquir-se amb

aquesta música, això fa que hi hagi una connexió especial entre els fans de generacions tan diferents.

I alguns dels grups dels 90 segueixen actuant en els festivals actuals de música catalana, i sovint els seus seguidors van a aquests festivals per l'ambient que s'hi viu, a banda d'anar a escoltar els grups que els agraden.

Sembla que des de la Nova Cançó al Rock Català hagin passat una pila enorme d'anys i aquesta sensació possibilita la impressió que hàgim oblidat la història de la música catalana, però cal comentar que molts d'aquests grups tenen una gran admiració pels cantautors de la Nova Cançó: per exemple, **els Brams** han gravat amb en **Pau Riba**, **els Oculats** han versionat "*País petit*" i els **Wild Side** han fet el mateix amb "*Que tinguem sort*", les dues de **Lluís Llach**.

ARA: POST ROCK CATALÀ

Què triomfa avui en dia? Ha canviat molt la música? O bé, tornem als motlles antics que ens evoquen temps passats?

Exemple: avui per avui s'està parlant d'un fenomen que es dona a partir de quatre grups: **Manel**, **Els Amics de les Arts**, **Mishima** i **Antònia Font**, però alhora triomfen cantautors reivindicatius com **Cesk Freixas** o el grup valencià **Obrint Pas**².

> Dos del quartets de moda d'avui en dia; Manel, a l'esquerra i Els Amics de les Arts, a la dreta.

A diferència dels anys 80, en els quals es va arribar a un punt en el qual l'art, la política i la protesta anaven lligats i sovint es confonien, avui en dia els grups tenen molt clara la direcció artística. Per exemple, agafo algunes de les paraules de **Cesk Freixas** en una de les seves entrevistes: "*el component polític tanca moltes portes. No agrada escoltar*

² Veure Annex: Entrevistes completes d' Obrint Pas i Cesk Freixas.

que hi ha cançons que posen el dit a la nafra, però la música compromesa té el seu públic quan va a favor del país i la justícia social els últims anys ens hem renovat mirant la cançó anglosaxona i llatinoamericana i amb ingredients del pop i el rock. Hem deixat enrere l'estètica dels 70.”

En un festival de música catalana i, alhora, reivindicativa, l'Acampada Jove, definit com el festival per excel·lència per a la independència -se celebra cada any-, l'objectiu principal és la lluita del jovent per a la independència, allí vaig poder entrevistar a Els Amics de les Arts, que hi actuaven.

Els hi vaig preguntar perquè actuaven en aquest tipus de festival, si en les seves cançons no s'hi veu cap indici, cap reflex independentista, ni massa reivindicatiu o clarament de protesta. Em van dir que més que res perquè simplement no els hi ve de gust aquest posicionament, l'art és per a gaudir-lo, i no per a barrejar-lo amb la política, segons el seu punt de vista no han d'anar sempre de la mà.

De fet, en paraules de **Cesk Freixas**, vindria a ser el mateix, li van preguntar, en una entrevista feta al diari ARA, pel panorama musical actual i pels grups com Mishima, Manel o Els Amics de les Arts, la seva resposta va ser aquesta: “Si entenem que la

> El cantautor Cesk Freixas.

cultura no només ha de servir per a una cosa, com reivindicar, tot hi té cabuda i hi ha moltes maneres d'arribar als llocs. Ells entenen la cultura com una forma d'oci, i és molt lícit. Des dels mitjans es recalca que el que està de moda és la quotidianitat, però la nostra també ho és! Ho són l'atur, els desnonaments, les retallades... és el dia a dia.”

Ho vaig trobar molt interessant, i davant d'aquesta resposta el primer que se'm va acudir va ser pensar que potser, avui en dia, el que busquem els fans de la música en català és una mica d'evasió, potser també un punt de surrealisme, és a dir ja en tenim prou amb el dia a dia, encara que **Cesk Freixas** afirmi que no...

Comparant les lletres dels diferents músics, ell és amb diferència el més reivindicatiu de tots, un dels que encara utilitza la música com a mitjà de protesta, que té a més a més èxit entre el jovent.

Això sí, en les cançons dels **Amics de les Arts** podem trobar referències tant internacionals com catalanes, en una de les seves cançons parlen d'un home que marxa a viure a l'estranger, allà hi forma una família i tenen una filla a la qual sempre li parla en català, o utilitzen frases com *“tot mostrant-me l'erotisme potencial del català”*.

Un altre grup, **Manel**, també utilitza recurrentment les relacions entre parelles de diferents cultures i en moltes cançons parlen de diferents llocs del món, llocs i països on sembla que tot rutlli millor que aquí.

Un dels altres grups de música reivindicativa que triomfa és **Obrint Pas**, en l'entrevista que vaig tenir l'oportunitat de fer-los-hi, es definien com un grup que ha arribat molt lluny, sense rebaixar-se, sense renunciar a allò que són, i d'això n'estan molt orgullosos, haver pogut recórrer món sense deixar de banda les tres coses que els identifiquen: canten en català, amb instruments tradicionals i vénen d'una escola independentista.

Vam parlar de la seva cançó *“La Flama”*, convertida en himne independentista, amb aquestes paraules: *“la veritat és que estava basada en la idea del correllengua, la idea de la flama que va rellevant-se, com una metàfora també del pas de generació en generació i que crea esta imatge del poble en moviment, que estem vius, i aquesta*

imatge de mantenir sempre encès aquest sentiment nostre, ha derivat en què siguem un poc l'himne de l'independentisme.

> Rècord de participació en el Lib Dub per a la independència gravat a Vic, amb la cançó “La Flama” d'Obrint Pas.

Actualment, es pot dir que les referències i les influències ja no es barregen, es veuen molt marcades les diferents generacions: o som fills de la Nova Cançó, del Rock Català o bé seguim la música catalana que està ara de moda.

I pel que fa al públic que consumeix música en català, els grups majoritaris aglutinen un públic format per una franja d'edat entre els 15 i 25 anys (14%).

Els que segueixen al moviment de la música catalana que deriva del "Rock català" dels 90 abasta una franja d'edat d' entre 46 i 55 anys (21,7%) que correspon a les persones que van veure néixer la Nova Cançó i encara compren els seus discs.

I, finalment, trobem la gent de més de 65 anys (20%) que és el grup més difícil de classificar, però segurament es pot deduir que són els que consumeixen música d'havaneres, sardanes o clàssica (**Montserrat Caballé, Josep Carreras, Josep Guardiola...**).

5. APARTAT PRÀCTIC:

5.1. Nova Cançó: “Llibertat, Amnistia, Estatut d'autonomia”

LLUÍS LLACH:

L'ESTACA (1968)
L'avi Siset em parlava de bon matí al portal mentre el sol esperàvem i els carros vèiem passar.
Siset, que no veus l'estaca on estem tots lligats? Si no podem desfer-nos-en mai no podrem caminar!
Si estirem tots, ella caurà i molt de temps no pot durar, segur que tomba, tomba, tomba ben corcada deu ser ja.
Si jo l'estiro fort per aquí i tu l'estires fort per allà, segur que tomba, tomba, tomba, i ens podrem alliberar.
Però, Siset, fa molt temps ja, les mans se'm van escorxant, i quan la força se me'n va ella és més ampla i més gran.
Ben cert sé que està podrida però és que, Cisat, pesa tant, que a cops la força m'oblida. Torna'm a dir el teu cant:
Si estirem tots, ella caurà... Si jo l'estiro fort per aquí...
L'avi Siset ja no diu res, mal vent que se l'emportà, ell qui sap cap a quin indret i jo a sota el portal.

I mentre passen els nous vailets
estiro el coll per cantar
el darrer cant d'en Siset,
el darrer que em va ensenyar.

Si estirem tots, ella caurà...
Si jo l'estiro fort per aquí...

Lluís Llach escriu i compon l'Estaca, el 1968, en plena dictadura del General Franco, concretament en la celebració dels “25 años de paz”. Representa a la perfecció l' inici del moviment, la resistència, que a través de la simbologia repetitiva de l'estaca deixa entreveure molt clarament tot allò que vol transmetre: representa un símbol, un himne de la lluita per la llibertat, aquesta només s'aconseguirà si el poble s'uneix i aconsegueix tombar i alliberar-se de l'estaca. L'estaca, de fet, és un objecte llarg i punxegut de fusta que es clava a terra i permet lligar-hi una corda: és a dir, s'ha “estacat” tot un poble, tot un país i no se'l deixa fugir.

La cançó és aquesta crida a la unitat per poder alliberar-nos de la dictadura, que repressia i ofegava als catalans, pel simple fet de ser-ho: no només lliga a les persones, alhora lliga la llengua, el símbol més evident de la unió amb la pàtria.

La cançó, el pretext literari és una conversa en un portal a l'albada, l'avi Siset instrueix al personatge principal (el cantant, el poeta): li treu la vena dels ulls, li ensenya què vol dir realment l'estaca. La corda que ens constreny ja hi és des de fa molt temps i cada cop ens estreny més, l'única solució que tenim és trencar-la, ja que si no ho fem no podrem caminar. Però compte, l'avi Siset ens avisa: l'única forma d'alliberar-nos-en és a través de l'acció conjunta, així l'estaca tombarà.

I aquesta acció s'ha de dur a terme ara, no ens podem esperar més, sinó pot passar que l'avi Siset no ho arribi a veure. Així, la mort d'en Siset fa que el protagonista –i tota la col·lectivitat!- adopti la seva postura, ara és ell l'encarregat de transmetre l'esperit d'unitat en la lluita per la llibertat a les noves generacions: “*estiro el coll per cantar el darrer cant d'en Siset, el darrer que em va ensenyar.*”

La cançó és autobiogràfica i la figura de l'avi Siset va existir realment. El seu nom real era Narcís Llansa, republicà, catalanista, anticlerical i barber de Besalú, que en estiu de

a Verges va conèixer al llavors adolescent Lluís Llach, amb el qual va forjar una gran amistat.

En Narcís l’alliçonà sobre la veritat del franquisme, la visió del *Siset* va aconseguir trencar els esquemes que li havien inculcat, tant a casa com a l’escola.

Lluís Llach ha estat el cantautor més prohibit al llarg de la història, tant o més que Raimon o Pi de la Serra, però a Llach el van arribar a prohibir per “provocar amb la mirada”.

Avui en dia, el missatge no ha acabat d’arrelar, després de 50 anys estem encallats en la mateixa part de la nostra història contemporània, i per tant, l’estaca encara no l’hem tombada.

L’Estaca és una de les cançons més traduïdes i versionades de la història de la música en català. Molt coneguda arreu d’Europa.

De fet, aquest estiu vaig tenir una experiència molt curiosa a Bèlgica, resulta que la propietària de la casa en la qual ens allotjàvem un dia ens diu, parlant mig anglès, mig castellà i mig francès:

_ "Oh...Catalunya!...Lluís Llach!"

La feina que vam tenir a entendre-la, ja que als estrangers els hi costa molt pronunciar el nom, i després ens va anomenar dues de les seves cançons: *Geografia del meu cor* i *Com un arbre nu* (ara, pronunciades perfectament).

Ens va dir que li encantava i ens va treure el casset, aquell dia vaig tenir una experiència realment impactant i bonica.

Contràriament, una amiga de Madrid que viu a Bèlgica, no tenia ni idea de qui és Lluís Llach. Això posa de manifest com es va viure i entendre el moviment de la Nova Cançó en diferents llocs.

En altres cançons de Llach, també ens adonem d’aquest missatge inicial. Per exemple, a la cançó “*Cal que neixin flors a cada instant*”, del 1968, Llach torna a burlar-se de la censura: La “*Fe és un cop de falç*”, bon colp de falç defensors de la terra!

Cal lluitar col·lectivament –com els *Segadors!*- per aconseguir la llibertat d'un poble. Cada dia hi ha d'haver-hi més col·laboradors ("*cal que neixin flors a cada instant*"; continuar la lluita generació rere generació) que ajudin a fer possible el somni d'un poble, perquè no es quedi només en un simple somni.

> Fragment corresponent a "Cal que neixin flors a cada instant", 1968.

*Cal que neixin flors a cada instant.
Fe no és esperar,
fe no és somniar.
Fe és penosa lluita per l' avui i pel demà.
Fe és un cop de falç,
fe és donar la mà.
La fe no és viure d'un record passat.
Enterrem la nit,
enterrem la por.
Apartem els núvols que ens amaguen la claror.
Hem de veure-hi clar,
el camí és llarg
i ja no tenim temps d'equivocar-nos.*

Més tard, l'any 1975, la data de la mort del General Franco i, també, la data en què Joan Carles I esdevé nou cap d'estat, Lluís Llach treu a la llum "*Viatge cap a Ítaca*".

La simbologia del títol evoca la pàtria llegendària d'Ulisses, l'illa en la qual Penèlope, la seva esposa, el va estar esperant vint anys, tal com narra en l'*Odissea* Homer. Aquesta història va fascinar Konstandinos Kavafis, i el 1911 va crear la seva composició poètica "*Ítaca*". Posteriorment, Llach n'adapta la lletra³, així com també la simbologia particular –a la recerca del retorn a la pàtria, a aquella pàtria antiga que havia estat lliure!- del significat de la cançó. La vida és perseguir el teu somni aprenent al llarg del camí, omplint-te d'experiències i coneixements, amb el factor essencial del pas del temps ("*jo vinc d'un silenci antic i molt llarg*", "*qui perd els orígens perd la identitat*").

La importància del viatge ve donada per les nombroses experiències que li van succeir a Ulisses al llarg del viatge, les quals el converteixen en un heroi savi, que li permeten aconseguir el camí cap al seu objectiu (el retorn) tot vençant les dificultats i obstacles que se li presenten.

Aquesta cançó marca el zenit de la idea inicial de l'Estaca; ara presentada amb una

³ Al 1975, **Lluís Llach** volia trencar amb la fórmula de la cançó típica de cantautor que l'havia convertit en un dels puntals de la Nova Cançó. La inspiració per a aquesta "trencadissa" li va arribar del seu amic i també poeta **Biel Mesquida**. Li va recomanar llegir els poemes de **Kavafis**. Així comença una aventura musical que canviarà el concepte del cantautor autodidacte al nostre país, fins a arribar "**més lluny del demà que ara ja s'acosta**" – Extret de: <http://www.tv3.cat/treuredelcap/cancons/itaca>

simbologia més complexa, més madura i més sensible, d’un clar aire poètic amb un caire prou filosòfic.

Partint dels textos de Kavafis que Carles Riba traduí al català, *Viatge a Ítaca* és una recreació plena de sensibilitat d’una grandesa senzilla, però molt profunda. La cançó està dividida en 3 parts, que corresponen als consells que ens ofereix l’autor per fer correctament aquest viatge.

La primera part és la conscienciació: cal no tenir por del món, de la novetat, perquè és aquesta travessia la que et proporcionarà el coneixement a través de l’observació.

En la segona part, hom repeteix consistentment “*més lluny*”, és a dir no hi ha fronteres, hem d’aprendre a viatjar, a explorar, d’aquesta manera sempre arribarem on desitgem.

Finalment, en la tercera part, desitja i augura un bon viatge als que són fidels a la pàtria, ja que són els mereixedors del que els hi ha ofert el llarg camí cap al retorn, al lloc desitjat.

ÍTACA (Kavafis, 1975)

I

Quan surts per fer el viatge cap a Ítaca,
has de pregar que el camí sigui llarg,
ple d’aventures, ple de coneixences.
Has de pregar que el camí sigui llarg,
que siguin moltes les matinades
que entraràs en un port que els teus ulls
ignoraven,
i vagis a ciutats per aprendre dels que
saben.
Tingues sempre al cor la idea d’Ítaca.
Has d’arribar-hi, és el teu destí,
però no forçis gens la travessia.
És preferible que duri molts anys,
que siguis vell quan fondegis l’illa,
ric de tot el que hauràs guanyat fent el
camí,
sense esperar que et doni més riqueses.
Ítaca t’ha donat el bell viatge,
sense ella no hauries sortit.
I si la trobes pobra, no és que Ítaca
t’hagi enganyat. Savi, com bé t’has fet,
sabràs el que volen dir les Ítaques.

II

Més lluny, heu d'anar més lluny
dels arbres caiguts que ara us
empresonen,
i quan els haureu guanyat
tingueu ben present no aturar-vos.
Més lluny, sempre aneu més lluny,
més lluny de l' avui que ara us encadena.

I quan sereu deslliurats
torneu a començar els nous passos.
Més lluny, sempre molt més lluny,
més lluny del demà que ara ja s'acosta.
I quan creieu que arribeu, sapigueu
trobar noves sendes.

III

Bon viatge per als guerrers
que al seu poble són fidels,
afavoreixi el Déu dels vents
el velam del seu vaixell,
i malgrat llur vell combat
tinguin plaer dels cossos més amants.
Omplin xarxes de volguts estels
plens de ventures, plens de coneixences.
Bon viatge per als guerrers
si al seu poble són fidels,
el velam del seu vaixell
afavoreixi el Déu dels vents,
i malgrat llur vell combat
l'amor ompli el seu cos generós,
trobin els camins dels vells anhels,
plens de ventures, plens de coneixences.

RAIMON:

Al vent és la cançó més coneguda del cantautor valencià (concretament de Xàtiva) Raimon. Acaba de complir 50 anys, està considerada com una part de la banda sonora del procés de transició de la dictadura a la democràcia.

La cançó composta el 1959, però publicada el 1963, es va convertir des d'un principi en tot un símbol de l'oposició a la dictadura franquista. També esdevé el primer crit de reclam per l'autonomia de la cultura valenciana. Raimon escriu “*Al vent*” amb només 19 anys.

La lletra ens transmet la vivència, l'experiència de trobar-se de cara al vent, és a dir a contracorrent, ja que utilitza el símbol del vent com una força molt potent que et fa apartar la mirada.

En canvi, ell s'hi resisteix amb esperit de llibertat, de revolta, d'un jove obert al món “*al vent del món*”. A més a més, és una lletra per a ser cantada en forma de crit (altra vegada la idea de l'himne!), que arribi i transmeti la duresa d'aquest, com un acte conscient de rebel·lia, que acabarien adoptant molts joves d'aquesta dècada. Raimon utilitza així la repetició per reforçar el missatge, viure “*al vent*”.

En una entrevista⁴, Raimon afirma que “*Al vent*” trenca amb totes les seves cançons, que sovint són sobre la por i per tant, aquesta esdevé un cant de joventut, que representa i simbolitza la generació que perd per fi aquesta por i que, a més a més, va en contra de la força de la dictadura, igual que va en sentit contrari al vent.

En la mateixa entrevista, ens diu també el que va succeir després de la transició, que ell descriu com el silenci, un cop assolit l'enorme impacte de la cançó. Afirma que després de la dictadura, dominava aquella sensació que el seu objectiu ja s'havia complert, “*ja hem fet el que havíem de fer*”.

La gran majoria de la gent pensava que, en acabar la dictadura, els cantautors també

AL VENT (1963)
Al vent, la cara al vent, el cor al vent, les mans al vent, els ulls al vent, al vent del món.
I tots, tots plens de nit, buscant la llum, buscant la pau, buscant a déu, al vent del món.
La vida ens dóna penes, ja el nàixer és un gran plor: la vida pot ser eixe plor; però nosaltres
al vent, la cara al vent, el cor al vent, les mans al vent, els ulls al vent, al vent del món.
I tots, tots plens de nit, buscant la llum, buscant la pau, buscant a déu, al vent del món.

⁴ Entrevista a Raimon extreta del diari El País, 2006
(http://elpais.com/diario/2006/01/15/eps/1137310007_850215.html)

marxaven amb ella, però Raimon havia de seguir cantant, no ho podia deixar ara.

Va ser aleshores quan es va produir una espècie d'ocultació, la qual no va desaparèixer fins als 90: és a dir, el franquisme encara no havia desaparegut del tot.

És per això que amb la mort de Franco, al 1975, Raimon treu una cançó anomenada “*Jo vinc d'un silenci*”, en aquesta cançó parla de la dictadura (“*Jo vinc d'un silenci / antic i molt llarg*”), i, sobretot, de la por, de la repressió simbolitzada en el mateix silenci. I es reforça la idea que els cantautors no es van acabar amb la transició, la seva tasca de conscienciació continua.

En primer lloc, les restes del franquisme, de la dictadura hi són evidents i encara prou resistents, i, en segon lloc, la democràcia i les llibertats són el segon gran objectiu a aconseguir: encara que la dictadura s'acabi, la lluita per la democràcia no, com diu Raimon “*Mai hi ha suficient democràcia*”.

JO VINC D'UN SILENCI
Jo vinc d'un silenci antic i molt llarg de gent que va alçant-se des del fons dels segles de gent que anomenen classes subalternes, jo vinc d'un silenci antic i molt llarg. [...]
Jo vinc d'un silenci que no és resignat, d' on comença l'horta i acaba el secà, d'esforç i blasfèmia perquè tot va mal: qui perd els orígens perd identitat. [...]
Jo vinc d'un silenci antic i molt llarg, jo vinc d'un silenci que no és resignat, jo vinc d'un silenci que la gent romprà, jo vinc d'una lluita que és sorda i constant

Després de la mort de Franco, encara li seguien prohibien recitals, i Raimon afirma que a partir dels 80 es va produir una travessia pel desert, ell comptava amb el públic, però els mitjans de comunicació de masses es mostraven indiferents, amb el que tot això implica.

Un dels textos que retraten més clarament la realitat de tota una generació que havia crescut sota el silenci imposat per la dictadura, el trobem en la cançó que conté un dels versos més clàssics de Raimon, “*Qui perd els orígens, perd la identitat*”, i que es va convertir en un cant reivindicatiu, el paradigma de la cançó com a eina de combat.⁵

⁵ Extret d'un capítol del programa de TV3 “No me les puc treure del cap” dedicat a la cançó “Jo vinc d'un silenci”.

Una altra cançó molt important que va deixar petjada fou “*Diguem no*”, gravada el 1963. Trobem les vibracions contundents de la guitarra i una veu profunda que deia

> Raimon.

«no» a la dictadura. Encara avui, continuen posant-nos la pell de gallina. Un nou cant de rebel·lia i de reafirmació contra el món del franquisme, la violència, les armes, la injustícia i la repressió de tot un poble⁶.

Raimon i les seves cançons, impactaren immediatament en la societat, sobretot en els joves del moment, una joventut acollonida per la postguerra. Era un

cantant diferent, una veu nova que trencava amb el paisatge sonor de l'època i la gent es veia reflectida en les seves cançons.

A més a més, Raimon, aconsellat per Pi de la Serra amb qui mantenia una gran amistat, va optar per musicar poemes d'Ausiàs March i Salvador Espriu. I amb aquesta recuperació dels poetes clàssics, rebel·la un nivell d'exigència personal, intel·lectual i

VELES E VENTS (Ausiàs March)
<p>Veles e vents han mos desigs complir faent camins dubtosos per la mar. Mestre i ponent contra d'ells veig armar: xaloc, llevant, los deuen subvenir, ab llurs amics lo grec e lo migjorn, fent humils precs al vent tramuntanal que en son bufar los sia parcial e que tots cinc complenquen mon retorn. [...] Amor, de vos, jo en sent més que no en sé, de què la part pitjor me'n romandrà, e de vós sap lo qui sens vós està: a joc de daus vos acompanyaré.</p>

sensorial que està molt per sobre del panorama de l'època.

Amb “*Veles e vents*”, poema d'Ausiàs March, Raimon enceta la seva primera aproximació musical al poeta valencià. Som al 1970.

El poema relata la història d'un viatge des d'Itàlia a València a la recerca de l'estimada.

El poeta l'estima, però no sap si el seu amor és correspost. En el trajecte corre

grans perills i demana ajut als vents per arribar a terra. Més enllà d'aquesta interpretació amorosa del poema, hi trobem també els referents als vents provinents de terres on hi regna la cultura (xaloc, llevant), la civilitat (lo grec e lo migjorn) i la catalanitat (el vent tramuntanal): unió pàtria i amor, els clàssics i la seva reivindicació; la pàtria i la cultura, el segle XVI!

⁶ De fet Raimon es va veure obligat a canviar la lletra de la cançó, a causa de la censura: Va canviar “*Hem vist tancats / a la presó / homes plens de raó*”, per “*Hem vist fer / callar a molts / homes plens de raó*”.

JOAN MANUEL SERRAT:

Serrat apareix l'any 1965 com el membre número tretze del col·lectiu dels Setze Jutges i de la Nova Cançó. Va ser el primer cantant que va aconseguir col·locar una cançó catalana a les llistes d'èxits de l'estat Espanyol amb el tema “*Cançó de matinada*”, el 1966.

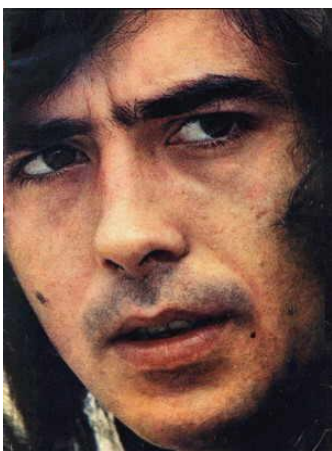
Serrat es caracteritza, de bon començament, per la seva trajectòria de cantant bilingüe, i això li va portar a tenir problemes amb el públic català, sobretot quan va començar a cantar en castellà, arran de la proposta que li van fer perquè representés Espanya a Eurovisió.

Raimon deia en una entrevista⁷ que els cantautors de l'època ho van viure molt malament, perquè va tenir lloc molt d'imprevist, i ho van patir molt perquè la relació que hi havia amb el públic va ser la que es va veure més afectada. Els seguidors es van pensar que tots es passarien al castellà, Serrat va renunciar a Eurovisió i el conflicte es va apaivagar.

Una de les seves cançons més importants va ser “*Ara que tinc vint anys*”, publicada l'any 69 i que va revolucionar el públic jove, ja que s'hi sentia identificat pel caràcter rebel de la cançó.

Aquesta parla d'un jove que veu que ara és el moment de la protesta, ara té la força i la voluntat (*Ara que tinc vint anys*), potser demà ja no podrà, no perquè no vulgui, sinó perquè no el deixaran.

Parla utilitzant la paraula cantar com una forma de protesta en la qual s'hi poden afegir molts cants (*Ara que em sento capaç, / de cantar si un altre canta*), la unió fa la força. Crec que aquesta és una de les cançons que exemplifica millor la funció dels cantautors en l'època dels 60, uns cantautors que durant el règim són joves i decideixen no refugiar-se en la por (com els seus pares o avis), sinó sortir-ne.

> Joan Manuel Serrat en la dècada dels 60.

⁷ Entrevista a Raimon extreta del diari El País, 2006
(http://elpais.com/diario/2006/01/15/eps/1137310007_850215.html)

“Ara que tinc vint anys” és una cançó que encara avui en dia acompanya a Serrat en la seva trajectòria musical, fins i tot, a causa d’aquesta llarga trajectòria com a cantant, jugant amb el missatge de la primera cançó, en fa una de nova que intitula “*Fa vint anys que tinc vint anys*”, com una lluita que no s’acaba.

ARA QUE TINC VINT ANYS (1969/70)

Ara que tinc vint anys,
ara que encara tinc força,
que no tinc l’ànima morta,
i em sento bullir la sang.

Ara que em sento capaç,
de cantar si un altre canta.
Avui que encara tinc veu
i encara puc creure en déus...

Vull cantar a les pedres, la terra,
l’aigua,
al blat i al camí, que vaig trepitjant.
A la nit, al cel, a aquest mar tan
nostre,
i al vent que al matí ve a besar-me el
rostre.

Vull alçar la veu, per una tempesta,
per un raig de sol;
o pel rossinyol, que ha de cantar al
vespre.

Ara que tinc vint anys,
ara que encara tinc força,
que no tinc l’ànima morta,
i em sento bullir la sang.

Ara que tinc vint anys,
avui que el cor se m’embala,
per un moment d’estimar,
o en veure un infant plorar...

Vull cantar a l’amor. Al primer. Al
darrer.
Al que et fa patir. Al que vius un dia.
Vull plorar amb aquells que es troben
tots sols.
Sense cap amor van passant pel món.

Vull alçar la veu, per cantar als
homes,
que han nascut dempeus,
que viuen dempeus,
i que dempeus moren.

Vull i vull i vull cantar.
Avui que encara tinc veu.
Qui sap si podré demà.

Però avui només tinc vint anys.
Avui encara tinc força,
i no tinc l'ànima morta,
i em sento bullir la sang...

MARIA DEL MAR BONET:

Maria del Mar Bonet és una cantant mallorquina especialitzada en música tradicional, l'any 1967 arriba a Barcelona i comença a cantar amb Els Setze Jutges, amb els quals realitza les seves primeres actuacions.

També es va veure afectada per la censura del règim franquista quan al 1968 li prohibeixen cantar una de les seves cançons més conegudes: “*Què volen aquesta gent?*”

La lletra és del poeta Lluís Serrahima, una cançó molt dura que representa el poble d'una forma íntima, on es posa de manifest la por i les seves preocupacions.

De fet, “*Què volen aquesta gent?*”, esdevé una pregunta retòrica, ja que les explicacions hi són conscientment recollides en la pròpia cançó.

Maria del Mar Bonet ens ensenya, retrata una part del règim que influeix d'una manera directa la gent gran que té por pels seus joves rebels, aquesta generació afectada per la guerra i les seves conseqüències que, sempre acollonits, esperen un truc a la matinada (“*Li venia un tremolor / tement un truc a trenc d'alba*”).

El truc a la matinada arriba, finalment, l'estudiant opta per tirar-se per la finestra, per no haver de suportar el que li puguin fer, d'aquesta manera s'allibera, però els que pateixen realment són la família, en aquest cas la mare a la qual ningú li ha explicat res.

A més es tracta d'una cançó basada en fets reals, de Maria del Mar Bonet i Lluís Serrahima, van decidir donar veu a una breu notícia apareguda als diaris arran del silenci públic d'aquest fet, la mort de Rafael Guijarro, de qui es deia que la policia l'havia llançat per una finestra de casa seva per encobrir un cas de violència policial.

Aquest jove havia manifestat que preferia morir abans que anar a la presó, segurament perquè ja s'havia que d'allà no en sortiria viu, l'acusarien de participar en grups polítics contraris al règim.

QUÈ VOLEN AQUESTA GENT?

De matinada han trucat,
són al replà de l'escala;
la mare quan surt a obrir
porta la bata posada.

Què volen aquesta gent
que truquen de matinada?

"El seu fill, que no és aquí?"
"N'és adormit a la cambra.
Què li volen al meu fill?"
El fill mig es desvetllava.

La mare ben poc en sap,
de totes les esperances
del seu fill estudiant,
que ben compromès n'estava.

Dies fa que parla poc
i cada nit s'agitava.
Li venia un tremolor
tament un truc a trenc d'alba.

Encara no ben despert
ja sent viva la trucada,
i es llença pel finestral,
a l'asfalt d'una volada.

Els que truquen resten muts,
menys un d'ells, potser el que
mana,
que s'inclina pel finestral.
Darrere xiscla la mare.

De matinada han trucat,
la llei una hora assenyala.
Ara l'estudiant és mort,
n'és mort d'un truc a trenc
d'alba.

OVIDI MONTLLOR:

Cantautor valencià caracteritzat per les seves cançons de caràcter reivindicatiu i de crítica social. Va passar més de vint-i-cinc anys cantant cançons seves i d'altres poetes, clàssics com Joan Salvat-Papasseit, Salvador Espriu, Pere Quart o Vicent Andrés Estellés. Molts diuen⁸ que feia cara d'home trist, irritat amb els polítics de la transició, que el van bandejar, a ell i a la majoria de cantants que continuaven fent denúncia.

La seva actitud rebel i combativa es demostra en l'elecció tant de la temàtica de les seves cançons, com de la tria dels poetes a musicar: tota una declaració de les seves intencions i que formen part del seu llegat personalíssim.

Elegant, popular, profund i autobiogràfic, si a més a més hi afegim la tendresa pel seu Alcoi –i la seva llengua!-, la lluita contra les injustícies i la sensibilitat per difondre uns poetes que va fer seus, ja tenim la radiografia perfecta del nostre cantautor.

He triat la cançó “*La samarreta*” del 1967, perquè crec que és la que més reflecteix la seva personalitat davant del context social, a més va ser la primera cançó que va compondre ja instal·lat a Barcelona. La va escriure un dia tornant d'un recital de cançó que el va impactar moltíssim. És una cançó amb una lletra simbòlica i completament autobiogràfica ja que Ovidi Montllor provenia d'una família amb molt pocs recursos, de classe treballadora i de pare anarquista, també empresonat per la dictadura.

En la cançó es veu clarament aquesta referència a través del símbol de la samarreta vermella, el color és el que el marcarà ja de per vida (“*progressiste*” = comunista), i fa que evident que mai podrà anar per la dreta (fina ironia, un altre dels trets característics d'Ovidi Montllor).

Amor envers tot allò que els pares t'han inculcat (aquí els valors morals de l'esquerra!), i aquest fet es visualitza en la cançó perquè són els pares els qui li fan la samarreta d'una cortina vella i vermella (la ironia amb la reivindicació dels orígens humils, treballadors de la seva família).

Metàfora bella de reivindicació personal i social, també col·lectiva d'un poble, d'una classe social sempre oprimida: “*m'hi trobe molt bé amb ella*”, “*La gent quan em veia pel carrer / em cridava: Progressiste!*”

Segons el guitarrista Toti Soler, les seves primeres cançons eren “*Músiques d'estil popular, amb molta gràcia i unes lletres molt potents, que diuen coses, diuen veritat, amb ironia, amb intel·ligència*”.

⁸ Vilaweb, especial dedicat a Ovidi Montllor:
<http://www.vilaweb.cat/www/especials/especial?id=970289>

LA SAMARRETA (1967)

Jo sóc fill de família molt humil,
tan humil que d'una cortina vella
una samarreta en feren. Vermella.

D'ençà, per aquesta samarreta,
no he pogut caminar ja per la dreta.
He hagut d'anar contracorrent
perquè jo no sé què passa
que tothom que et ve de cara porta el cap topant de
terra.

D'ençà, per aquesta samarreta
no he pogut sortir al carrer,
ni treballar al meu ofici, fer de ferrer.
He hagut de en el camp guanyar jornals,
ai, si la gent ja no em veia,
jo treballava amb la corbella.

I dintre de tots els mals,
sé treballar amb dues coses:
amb el martell i la corbella.
Gairebé no comprenc perquè la gent
quan em veia pel carrer
em cridava: Progressiste!
Jo crec que tot això era promogut pel seu despiste.

Potser un altre en les meves circumstàncies
ja hagués canviat de samarreta.
Però jo que m'hi trobe molt bé amb ella,
perquè abriga, me l'estime,
i li pregue que no se me faça vella.

Durant la dictadura franquista, algunes cançons de l'Ovidi Montllor prenen una intensa significació, com “*La fera ferotge*” escrita per Josep Maria Carandell.

Ovidi canta contra les injustícies, i ho fa amb una espècie de passió – ira molt característica en ell, que és el que enganxa i transmet realment en els recitals en contacte directe amb el públic. Darrere de cada paraula hi ha crítica, denúncia, passió i ,ahora, una ràbia profunda, que és el que crea la sensació de violència al cantar, una violència que en l'època del règim era l'única que es podia dur a terme, com a una forma d'exterioritzar l'exili interior.

“La fera ferotge” és una crítica mordaç al franquisme, concretament a l’ordre del règim i a la passivitat de les classes mitjanes. La cançó es converteix en una petita faula que ens deixa entreveure la perillositat que tenen els que manen (poders polítics) i la manipulació que aquests poden arribar a cometre.

Una faula que denuncia aquestes situacions, la fera representa allò que tots tenim dins nostre –la necessitat de tenir justícia, llibertat, de ser escoltats- i que vol sortir, però nosaltres mateixos –sempre porucs!- ho amaguem per por, per no anar en contra del poder establert: l’Alcalde. Aquest fa callar la fera sense escoltar-se-la i la torna a tancar, obviant el que té davant seu.

LA FERA FEROTGE (1968)
Per ordre de l'Alcalde es fa saber a tothom que una fera ferotge del parc s'escaparà. Es prega a les senyores compren força aliments i no surten de casa fins que torne el "bon temps". Tot el que tinga cotxe que fota el camp corrent, i se'n vaja a la platja, a la torre o als hotels. L'Alcalde s'encarrega, fent ús dels seus poders, de la fera ferotge deixar-la sense dents. El que això no compleixa que no es queixe després si per culpa la fera ell rep algun torment. Jo que no tinc ni casa, ni cotxe, ni un carret em vaig trobar aquell dia la fera en el carrer. Tremolant i mig mort: -Ai Déu, redéu, la fera! I en veure'm tan fotut em va dir molt planera: -Xicot, per què tremoles? Jo no te'n menjaré. -I doncs, per què t'escapes del lloc que tens marcat? -Vull parlar amb l'Alcalde

i dir-li que tinc fam,
que la gàbia és petita,
jo necessite espai.
Els guàrdies que la veuen
la volen atacar,
la fera es defensa,
no la deixen parlar.
Com són molts i ella és sola,
no pot i me l'estoven.
I emprenyats per la feina,
a la gàbia me la tornen.
Per ordre de l'Alcalde
es fa saber tothom
que la fera ferotge
ja no ens treurà la son.
I gràcies a la força
no ha passat res de nou,
tot és normal i "maco"
i el poble resta en pau.

Totes aquestes característiques són les que l'acaben fent un cantautor fonamental, transcendent i que acabi esdevenint un veritable mite en el món de la cançó catalana, tot influenciant els posteriors moviments.

Amb la transició, també arriba el silenci per al nostre autor, les cançons d'Ovidi van continuar sonant combatives, però aquesta situació frustrant el va portar finalment a deixar la seva carrera de cantautor i tirar endavant la d'actor.

Van passar-se més de deu anys sense treure cap disc i, finalment l'any 82, el proposen per a la Creu de Sant Jordi. Ovidi hi va renunciar perquè no estava d'acord amb la política de la Generalitat envers la cançó catalana.

> Ovidi Montllor.

Aquest silenci el va marcar molt, perquè no va poder enregistrar cap disc durant uns anys de gran riquesa i maduresa personal, segurament ens haguessin atansat una mica més al que va ser aquest gran personatge.

5.2. Anys 70-80

LA TRINCA:

Grup musical format per Miquel Àngel Pasqual, Josep Maria Mainat i Toni Cruz. Arran de la participació a la ràdio, van aconseguir un contracte discogràfic i el seu èxit va ser immediat, van ser un dels fenòmens musicals més importants de l'Estat espanyol dels anys 70 i principis dels 80.

La visió que ens mostra La Trinca de la cançó ha canviat molt, es nota clarament el canvi d'època, ens proporciona una visió irònica de la societat, de la política, amb un rerefons sempre de crítica i de paròdia. Aquest rerefons els servia alhora com una forma d'escapolir-se de la censura, utilitzant igualment el recurs de la metàfora (com, per exemple, “*el bròquil ja està florit, tu ja m'entens!*”); així com els permetia obrir la temàtica de caire irònic. És a dir, ara el mètode de lluita s'insereix a través de la ridiculització dels fets socials i polítics més comuns després de la transició.

De tot el repertori de La Trinca he seleccionat “**Com el far west no hi ha res**”, és una cançó completament irònica, en la que la simbologia hi té un paper dominant, aquest *country* tracta diversos temes polítics fent una comparació claríssima entre una reserva índia del far west, que viuen a Oklahoma (Catalunya) i el pròpiament anomenat far west (Espanya).

Vaig triar-la perquè és una cançó per la qual sembla que no hagin passat els anys, compares la cançó amb el context actual i gairebé res no ha canviat. No és que la història es repeteixi, sinó que la situació sempre ha estat la mateixa. Si substituïm far west i Oklahoma, la cançó no té res a amagar, el missatge és clar: representa la història del nostre país a través d'una metàfora, les índies (Amèrica) quan és colonitzada, durant el procés arriba el general Frank Cooster (general Franco) que el primer que fa és prohibir la llengua del poblat, i quan aquest mor ho deixa tot ben lligat perquè continuï sent així, finalment arriba una mena de tractat de pau al que anomenen Estatut, per tenir-los a tots contents i ben callats; però resulta ser paper mullat! La situació acaba malament amb amenaces contínuament al poblat indi, al qual si no s'està quiet li enviaran les tropes, ja que aquest poblat demana massa coses i és millor tenir-lo callat.

COM EL FAR WEST NO HI HA RES (1981)

Diu, que hi ha una tribu d'indis
a l'oest americà
que té alguna retirada
amb el poble català.
No hi ha tribu més ufana
sota la capa del sol
són i seran gent apatxe
tant si es vol com si no es vol.
Ha rebut per totes bandes
però endavant, que no ha estat res!
per la seva mala estrella
és el pupes del far-west.
Doncs sabem segons la història
que aquesta tribu, pobrets!
quan es rifen garrotades
tenen tots els bitllets.

Que lluny és el far-west!
que bonica és Oklahoma!
Com el far-west, no hi ha res!

Invasions de tota mena
ha sofert contínuament
però una de les més sonades
l'ha tingut darrerament:
la del general Frank Cooster
i un grapat de capsigranys,
ara fa quinze mil llunes,
més o menys uns quaranta anys
la primera atzagaiada
de l'infame general
fou prohibir la seva llengua
i la dansa ritual
i enviar els casaques blaves
per colonitzar els nadius
i arrencar la cabellera
als elements subversius.

Que lluny és el far-west!
que bonica és Oklahoma!
com el far-west no hi ha res!

Però a la mort del general
el del "sellos" de correus
ho deixa tan ben lligat
que manen els seus hereus.

I quan la tribu amb eufòria
desenterrant la destrala
engegava a fer punyetes
al famós seny ancestral.
Per poder-ho canviar tot
però que tot seguís igual
van muntar unes eleccions
per distreure el personal.
Per parar el cop de moment
i presidir la reserva
de l'exili arriba un "jefe"
que tenien en conserva

Que lluny és el far-west!
Que bonica és Oklahoma!
Com el far-west no hi ha res!

I per asserenar els ànims
d'aquest poble tan tossut
es firma un tractat de pau
que li diuen l'estatut.
Però com sempre passa al cine
a l'hora de la veritat
els tractats amb rostres pàl·lids
sempre són paper mullat.
I ara es volen tirar enrere
perquè diu que som un cas
i quan se'ns dóna un ditet
ens agafem tot el braç.
I de tant que ens recomanen
prudència i moderació
ja no estem desencantats
ara estem cagats de por.
Doncs no volen que fem l'indi
i amenacen cada dia
que si no estem quiets vindrà
el set de cavalleria.

JAUME SISA:

“**Qualsevol nit pot sortir el Sol**” és una cançó del 1975, ha esdevingut una cançó gairebé tradicional i popular catalana, pel seu contingut fantàstic i amb una gran quantitat de personatges infantils, així com pel seu missatge d'esperança (“*de les tristors en farem fum*”), i també per ser un veritable cant a l'amistat (ho veiem al final de la cançó, quan Sisa s'adreça a cadascú de nosaltres per convidar-nos). Aquest

referents l’ha convertida en tot un clàssic.

QUALSEVOL NIT POT SORTIR EL SOL (1975)

Fa una nit clara i tranquil·la, hi ha la lluna que fa llum,
els convidats van arribant i van omplint tota la casa
de colors i de perfums.

Heus aquí a Blancaneus, en Pulgarcito, els tres porquets,
el gos Snoopy i el seu secretari Emili, i en Simbad,
l'Ali-baba i en Gullivert.

Oh, benvinguts, passeu passeu, de les tristors en farem fum,
a casa meva és casa vostra si que hi ha cases d' algú.

Hola Jaimito, i doña Urraca, i en Carpanta, i Barba-azul,
i Frankenstein, i l'home-llop, i el compte Dràcula, i Tarzan,
la mona Chita i Peter Pan,
la senyoreta Marieta de l’ull viu ve amb un soldat,
els Reis d'Orient, Papa Noël, el pato Donald i en Pasqual,
la Pepa maca i Superman.

Bona nit senyor King Kong, senyor Asterix i en Taxi-Key,
Roberto Alcazar i Pedrín, l’home del sac, i en Patufet,
senyor Charlot, senyor Obelix.
en Pinotxo ve amb la Monyos agafada del braçet,
hi ha la dona que ven globus, la família Ulises,
i el Capitán Trueno en patinet.

I a les dotze han arribat la fada bona i Ventafocs,
en Tom i Jerry, la bruixa Calixta, Bambi i Moby Dick,
i l'emperadriu Sissi,
i Mortadelo, i Filemón, i Guillem Brown, i Guillem Tell,
la Caputxeta Vermelleta, el Llop Ferotge, i el Caganer,
en Cocoliso i en Popeye.

Oh, benvinguts, passeu passeu, ara ja no falta ningú,
o potser sí, ja me n’adono que tan sols hi faltes tu,
també pots venir si vols, t' esperem, hi ha lloc per tots.
el temps no compta, ni l’espai, qualsevol nit pot sortir el sol

Sisa, que es defineix com un cantant galàctic, va començar a crear el seu so característic arran d’aquesta cançó i va començar a desenvolupar aquest estil musical surrealista barrejat amb al folk que mai ningú havia vist abans.

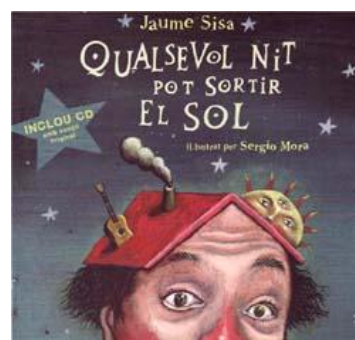
El mateix any que va treure el disc va ser víctima de la censura, a causa d’una prohibició governativa al Festival Canet Rock, aquest fet va convertir la cançó en tot un èxit.

La cançó evoca la infantesa i l’adolescència de Sisa en una Barcelona de postguerra,

convivint amb els personatges de l'època, la literatura juvenil, la ràdio i del cinema. El context social en què Sisa es mou, en l'època en la que escriu la cançó, s'hi veu reflectit, un ambient modern per l'època, on hi abundava el jovent a la recerca dels nous moviments, de llocs i d'estils “underground”.

Tots aquests elements influeixen en la música de Sisa i, alhora, són una via d'escapament i d'evasió (“*casa meva és casa vostra si és que hi ha cases d'algú / omplir la casa de "colors" i de "perfums" / de les tristors en farem "fum"*"); una cançó amb una lletra molt atractiva, que amaga darrere d'una aparença infantil i gairebé autobiogràfica, l'esperança en la població a causa de la mort del general i el previsible pas cap a la democràcia.

Aquest canvi social i polític va provocar en el país una gran il·lusió que Sisa va voler i saber transmetre amb “*Qualsevol nit pot sortir el sol*”. És una cançó estrictament surrealista, per l'estil i la forma i, també, pel fet que amagui o compari la situació política amb la infantesa.

> Portada de l'àlbum de Sisa “*Qualsevol nit pot sortir el sol*”.

PAU RIBA:

“*L'últim hippie*”, un personatge provocador, que no creu en el sistema ni en la democràcia, és un geni arruïnat, segurament per això no el van deixar formar part dels Setze Jutges. Segons Pau Riba, els cantautors actuals haurien de tenir molta més fúria que la que tenia ell fa 30 o 40 anys, considera Serrat i Llach com a bons nois. A Pau Riba sempre li ha costat entendre Llach, el considera més lent que ell, unes diferències a causa del canvi d'etapa, i el canvi de la manera de tocar i entendre la música, la forma de concebre el món.

Va suposar una revolució per la música en català amb el seu disc ‘*Diòptria*’, considerat recentment el millor disc de la història del rock català⁹, allí hi inclou la cançó “*Noia de porcellana*”, que va marcar l'inici d'aquest nou estil.

¿En el seu moment no va rebre la popularitat que es mereixia? Va ser un referent musical per a una generació marcada per les drogues. Riba passarà a la història de la música considerat per alguns com un mal músic, mal cantant i un ‘*gamberro*’ dalt de l'escenari, tres valors molt positius. Representa perfectament el paper del bohemí

⁹ Homenatge a ‘*Diòptria*’: Considerat el millor disc de la història del rock en català <http://desdebarcelona.lacoctelera.net/post/2006/09/05/pau-riba-proyecto-dioptria-2006-35-anos-despues>

transgressor, fill d’una burgesia molt destacada, catalanista i cristiana, nét del diputat i fundador de la Unió Democràtica de Catalunya, Pau Romeva, del poeta Carles Riba i de la poetessa Clementina Arderiu. En canvi esdevé un transgressor, marcat per un estil psicodèlic.

“*Noia de porcellana*” és una cançó que pertany al moviment estètic que va crear Pau Riba quan precisament no va ser acceptat als Setze Jutges.

El nou Grup de Folk, que tenia un to més combatiu i que al mateix temps intentava canviar els costums sexuals i culturals de la societat catalana, es veu reflectit en la cançó, en la qual descriu una noia de l’època com superficial, sense ànima, que està buida per dins, i per fer-ho utilitza una simbologia, unes metàfores molt surrealistes, extretes de la imaginació, del subconscient, del somni: “*era com buscar papallones blanques damunt la neu*”.

Té cura molt d’aquesta imatge que ens vol transmetre de les noies dels setanta, boniques i belles per fora, “*noia de porcellana*”, *si la toques es trenca*, representa aquesta idea de fragilitat; i buides per dins, que no tenen idees, que no saben expressar-se: en resum, un ser fred i inhumà.

Riba s’allunya completament de la visió dels anys seixanta de la cançó en català, es nota el canvi de generació, per això Pau Riba parla d’aquesta nova generació sortida del règim com la que ignora tot el que ha passat anteriorment.

Riba té un estil molt personal que es detecta en les seves cançons i ho complementa amb una posada en escena estrafolària i estrambòtica, igual que les seves lletres.

NOIA DE PORCELLANA (1969-70)
Noia de porcellana buscava una ànima dintre teu i això era com buscar papallones blanques damunt la neu.
Noia de porcellana la teva entranya és plena de vent una brisa de maig amb pètals de rosa és aire innocent.

Noia de porcellana
tot el teu cos és un recipient
a punt per ser omplert d'aigua
i posar-hi un lliri quan ve el bon
temps.

Noia de porcellana
buscava força en el teu parlar
i això era com buscar
papallones blaves damunt la mar.

Noia de porcellana
d'una mirada et van trencar un braç
semblaves indignada
com una santa sense beats.

Noia de porcellana
tota ets tan fràgil que t'has tancat
sota d'una campana
que sona dolça i és de cristall.

Noia de porcellana
buscava llum en la teva pell
i això era com buscar
papallones d'aire allà on bufa el
vent.

Noia de porcellana
tens la mirada ben transparent
la pell de cel·lofana
i la carn translúcida i repel·lent.

Noia de porcellana
què vols que et donin no donant res
ets freda i inhumana
i et preocupes de cinc a set.

5.3. Grups 80-90, 90-2000

SAU:

Sau fou un dels grups pioners del rock català que als noranta va assolir el seu màxim nivell, dins del seu repertori, potser les cançons més conegudes són; “Boig per tu” i “Tren de mitjanit”. Ambdues tenen res a veure amb la temàtica de les cançons que les

precedien, però abans havien escrit cançons com “No he nascut per militar” i “Ningú ens mourà d’aquí” que impliquen un intent de revolució de cara a la joventut. Així, doncs, tornen a reprendre la filosofia segons la qual no podem oblidar els nostres orígens, el passat que tant ens ha marcat, perquè la situació social i política encara ens

segueix afectant, encara hi és present.

“No he nascut per militar” conté una lletra que transmet un missatge molt clar i directe: l’antimilitarista, en contra de les armes i del servei militar obligatori imposat amb el franquisme. Els joves que feien la “mili”, sovint, eren traslladats fora de les seves llars. D’aquesta manera, s’allunyava als joves dels familiars a causa de la defensa de la pàtria.

En la cançó també hi apareix la figura de l’amor com un lligam a la terra (“*de nits pensaré en tu / quan estigui lluny de casa*”), en els últims anys del franquisme van començar a sortir les

primeres consciències sobre l’objecció militar, si els joves havien d’anar a la “mili” o bé no anar-hi. Arran d’aquesta disjuntiva –i de la problemàtica que comportava la deserció- es van despertar molt joves que de seguida s’hi van negar, encara molts més després de la transició.

NO HE NASCUT PER MILITAR

Ja no sé quants dies fa que estic així,
callant la veu, les mans.
He de dormir.
Oh, les nits que mai s’acaben,
els dies són més curts
quan estic tancat a casa
sense projectes, sense tu.
El meu pols, com una espasa
va tallant el meu passat
he quedat descalç, com únic futur
no em veig en els miralls.
I m’han quedat els ulls en blanc de soledat
Sóc un covard però avui tindrè cor de soldat.
Oh, els matins que mai s’acaben
de nits pensaré en tu
quan estigui lluny de casa
sense projectes, sense tu.
Canviaran la meva roba,
el meu nom, el meu cabell
em donaran una arma blanca, roba verda
i un fusell.
No em pegui, no he nascut per militar.
No em pegui, no vull anar a fer el soldat.

NINGÚ ENS MOURÀ D'AQUÍ
Hem estat a dalt de tot i hem tornat a baixar des del primer dia hem rigut i hem plorat n'hem passat de totes i això encara no ha acabat. Tot el que hem fet mai caurà en l'oblit per més que ho intentin ningú ens mourà d'aquí. Potser caldrà oblidar-ho tot per tornar-ho a intentar les hores passades ja mai tornaran he passat per tot arreu sense poder descansar per camins i dreces sense saber on hem anat. Però si algun dia creus que ja hem arribat no deixis que t'enganyin que això no és veritat no hi ha terra promesa no existeix el paradís només la nostra terra la que tu i jo hem compartit.

“Ningú ens mourà d'aquí”, una cançó que ens demostra un cop més el que havíem afirmat anteriorment, els fets que van ocórrer fa trenta anys segueixen afectant la vida dels joves (“mai caurà en l'oblit”) i tornen a sortir les reivindicacions, també a través de les cançons per vehicular-ho amb la gent, i més concretament al jovent. Les noves generacions tenen una nova oportunitat de rebel·lar-se. I encara que n'hàgim vist de tots colors i ens adonem que això no s'acaba, seguirem endavant.

No hem de demostrar res, perquè ja ho hem fet durant tots aquests anys de silenci (“no deixis que t'enganyin / que això no és veritat”), l'única cosa que ens pot salvar és la nostra terra i la nostra llengua, que és el que

ens identifica i ens lliga als orígens i a la identitat d'un poble, que no oblida, que mai ha deixat d'intentar recuperar-se (“només la nostra terra/ la que tu i jo hem compartit”).

ELS PETS:

Els Pets van marcar un estil propi des del principi amb cançons com “Jo vull ser rei”, de caire humorístico/satíric que no és més que una forma de crítica, molt dura, a la monarquia. En aquesta cançó es declaren totalment antimonàrquics i, alhora, marquen un canvi sociològic, deixen de parlar de franquisme i se situen enfront una problemàtica que els toca de més a prop com a joves dels noranta, que és el paper dels Borbons.

D’aquesta manera, intenten fer obrir els ulls a la gent, a través d’una lletra que no deixa d’amagar un descontentament social. La lletra ho diu molt clarament: un jove indignat valora els avantatges que té ser rei, és a dir tots els del món, sempre ho té tot fet, el seu posat és semblant al d’un dictador, té tot el poder, si té fills, aquests tindran el futur assegurat, una persona que no ha de fer res ja que té altres

JO VULL SER REI
Jo vull ser rei ser per collons cap de l'Estat tenir-ho tot fet només per ser fill de papà. Fer-ho tot bé, mai ser escollit, mai ser votat sempre trobar la moto amb el botó engegat. Tan avorrit està envoltat per una colla de llepons suant infal·libilitat com un cacic o un dictador. Fotre un polvet amb la total seguretat de que el xiquet tindrà el futur assegurat. Tenir a en Porcel per poder-me defensar o fer un discurs que ben segur que aplaudiran. Tan avorrit està envoltat per una colla de llepons suant infal·libilitat com un cacic o un dictador. Si és cert que som igual davant la lleï per què collons jo mai podré ser rei. Reivindicar el que em va col·locar on sóc sense parlar res que no sigui l'espanyol. I viatjar molt sigui oficial o per plaer que ja se sap que a Suïssa s'esquia molt bé. Tan avorrit està envoltat per una colla de llepons suant infal·libilitat com un cacic o un dictador. Si és cert que som igual davant la lleï per què collons jo mai podré ser rei.

súbdits que li treuen les castanyes del foc. És una vida molt bona des dels ulls del jove, que veu al rei com algú que no es preocupa de res ni ningú, perquè no ho veu “sense parlar res que no sigui l'espanyol”, aquest monolingüisme tanca molt la ment i no es pot esperar gaire d’algú amb tan poca perspectiva. Finalment arriba a una conclusió gairebé filosòfica “Si és cert que som iguals davant la lleï/ perquè collons jo mai podré ser rei”, que vol reflectir la inutilitat del sistema.

El to de la cançó em recorda l’estil de La Trinca, però Els Pets l’utilitzen rarament, el que

sí que podem comprovar és que durant la cançó alterna un llenguatge col·loquial, amb paraules d'ús quotidià com: *fill de papà* o *collons*, i paraules més cultes com: *infal·libilitat*, que ensenyen que en realitat, nosaltres hi veiem més enllà que el propi rei.

SANGTRAÏT:

Sangtraït fou un grup format als anys vuitanta, de música hard, rock i heavy metal, amb influències fantàstiques i medievals. Eren de La Jonquera i molt diferents dels altres grups de la seva generació, precisament a causa d'aquest estil de música que els representava.

“*El vol de l'home ocell*” va ser tot un himne del rock català i la cançó més representativa de Sangtraït, curiosament una gran balada. Tipus de melodia poc usual en el seu repertori; potser per aquest motiu esdevingué una cançó on la música va aconseguir una duresa molt dolça, que fa posar els pèls de punta.

Es tracta d'una història fantàstica, explicada d'una manera molt delicada i tractada curiosament. Tracta, com ens informa el títol de la cançó, d'un home que volia ser ocell, és a dir, la figura de l'ocell simbolitza la llibertat, pel simple fet de la idea del vol lliure, volar cap on tu vols, una imatge gairebé mítica, amb el vent acaronent-te el rostre...

Aquest home aconsegueix convertir-se en ocell per un dia, però això implica que en algun moment o altre ho haurà de deixar de ser (“*jo sóc lliure de fer el que vulgui /no em tragueu la llibertat*”). El protagonista reflexiona sobre aquest concepte, realment no ha estat mai lliure, ja que quan ho ha aconseguit també s'ha vist condicionat des de la terra. El cel és el seu objectiu, on vol arribar, ja que és el lloc on no hi ha fronteres i on pot ser la persona que realment és, fora de totes les condicions i barreres que l'impedeixen ser lliure en el món dels humans. La cançó no parla directament del franquisme, però n'és una metàfora, és un cant a la llibertat, per això ha esdevingut tot un himne de la cançó en català.

EL VOL DE L'HOME OCELL
Aquesta és la història d'un que volia ser ocell, volia saltar muntanyes

i amb els arbres barallar.
La gent se'l mirava, nena
no t'ho pots imaginar,
els cabells li tapaven la cara,
tenia lleuger el caminar.

Es tornarà ocell per un dia
i d' entre les cendres podrà volar.
Això no es cap joc!
Deixeu-me volar!
Jo sóc lliure de fer el que vulgui,
no em tragueu la llibertat.

El cel és un somni
on ell hi vol arribar,
els núvols les seves muntanyes,
el sol l'horitzó llunyà.

Es tornarà ocell per un dia
i d' entre les cendres podrà volar.
Això no es cap joc!
Deixeu-me volar!
Jo sóc lliure de fer el que vulgui,
no em tragueu la llibertat.

Aquesta és la història
d'un que volia ser ocell,
volia saltar muntanyes
i amb els arbres barallar.
El cel és un somni,
no se'l pot fer esperar,
el núvols les seves muntanyes,
el sol l'horitzó llunyà.

Es tornarà ocell per un dia
i d' entre les cendres podrà volar.
Això no es cap joc!
Deixeu-me volar!
Jo sóc lliure de fer el que vulgui,
no em tragueu la llibertat.

SOPA DE CABRA:

Va ser un dels grups més importants de la dècada dels noranta, avui en dia encara

cantem cançons com l’*“Empordà”* i *“Camins”*, que hem adoptat gairebé com un símbol patriòtic.

Les seves cançons han aconseguit emocionar milers de persones de totes les edats, en tot el territori de parla catalana, tot i que sempre penso en el dia en què van decidir cantar en castellà, i que m’ha fet pensar sempre en Serrat, fins gairebé arribar a equiparar-los. Els dos van ser rebutjats per part del públic pel fet que comencessin a cantar en castellà, en els dos casos se’n van sortir, però en el futur, Serrat ha continuat la seva trajectòria musical en castellà, i Sopa de Cabra no.

Aquest fet em fa arribar a la conclusió que el públic dels noranta va ser més contundent amb la problemàtica, molt més que el públic dels seixanta: suposo que el rebuig de Serrat a Eurovisió va permetre d’oblidar-ho més fàcilment.

Les cançons dels Sopa no marquen una temàtica que tiri cap a un lloc determinat, sinó que les cançons parlen més aviat de temes poc relacionats amb el context històric, se centren més en les preocupacions dels joves del moment, cosa que marca una diferència respecte als altres grups.

Malgrat això, podem trobar-hi un denominador comú en les seves cançons: la temàtica d’un camí a seguir, què simbolitza la vida, d’una temàtica molt intimista i alhora, pretén ser un reflex de l’essència de cadascun de nosaltres. Destacaria la idea de donar-nos una nova oportunitat, mai és massa tard per corregir els errors, en la cançó *“Camins”* hi podem veure aquestes característiques:

<p>No es senzill saber cap on has de marxar, pren la direcció del teu cor. Mai no es massa tard per tornar a començar, per sortir a buscar el teu tresor. Camins que ara s’esvaeixen, camins que has de fer sol, camins vora les estrelles, camins que ja son nous.</p>

Fragment de *“Camins”* - Sopa de Cabra.

Una altra cançó que realça aquesta teoria de l'evasió i del pensament una mica més enllà és “Podré tornar enrere”, en aquesta sí que hi podem veure un reflex del passat, utilitza metàfores com la idea del camí, que sempre es pot desfer (*“Podré tornar enrere quan sigui massa tard. / Podré tornar enrere / quan estigui massa lluny”*), és un record dels temps anteriors i dolents que van embrutar la bandera, amb la simbologia de la pàtria.

En el passat, l'època de la dictadura i del tardofranquisme que es va donar al nostre país ens va afectar molt; davant d'això no ens vam rendir i vam fer sentir la nostra veu “*i somien il·lusions fent himnes de cançons i criden*”. Una de les frases de la cançó que representa com, al cap de trenta anys, es veu el que va passar, és una espècie de conclusió: ells van donar la cara i la veu, ara nosaltres hem de continuar fent-ho.

PODRÉ TORNAR ENRERE

Rius de gent
malferida corren sols
escopint el seu fracàs.
Ja vençuts,
esperaran com sempre han fet,
l'aventura d'una nit.
Mentre ploren
de ràbia i per amor
a un nom inexistent.
Mentre riuen
dins núvols passatgers
cada dia més distants.
Corren sols,
seguint pistes per trobar
el refugi de l'acció.
Un amic que no estigui massa vist,
o una ofrena de la carn.
Que a vegades,
quan s'apaga el primer foc,
pot fer encara més mal.
I així acaben,
quan ja tot ha passat,
cremats per la veritat i cridant.
Podré tornar enrere
quan estigui massa lluny.
Podré tornar enrere
quan sigui massa tard.
Podré tornar enrere
quan estigui massa lluny.
Podré tornar enrere
quan sigui massa tard.
Són germans
d'un camí que no ha tingut
mai sortida ni final.
Saben bé
que el futur és la foscor
i que el negre és el color.
D'una bandera,
bruta i plena de sang,
que els hi han posat a les mans.
Però no es rendeixen,
somiallusions fent himnes de cançons
i criden.
Podré tornar enrere
quan estigui massa lluny.

6. CONCLUSIONS

Arribats a aquest apartat del treball, puc afirmar que les hipòtesis que vaig formular des del principi són certes. Els cantautors sempre han estat intel·lectuals crítics, compromesos i portantveus del poble davant els fets històrics més importants que els ha tocat viure, en el seu cas la dictadura de Franco i, posteriorment, la transició les quals van marcar no només una generació, sinó les immediatament següents.

D'altra banda, puc deduir també que a mesura que el conflicte s'allunya amb els anys, alhora s'allunyen els temes més reivindicatius i es dona pas a altres de nous. Aquesta nova realitat podria explicar una de les raons per les quals, en un principi, parlàvem de cantautors i, més tard, apareixen grups, ja que representen el pas de la cançó reivindicativa a la cançó més trivial, generalista, d'oci.

Avui en dia, en alguns casos, no es pot apreciar en les seves lletres el context històric, però en altres autors segueix apareixent la figura del cantautor rebel, que diu les veritats cantant, ja sigui sol o bé en grup.

Nogensmenys, hi ha un ventall més gran d'oferta, pots escollir entre el **cant reivindicatiu**; com Cesk Freixas “*Quan convé seguem cadenes fins que no en quedi cap més,/ llibertat per tots els pobles que resten oprimits./Si ells segueixen imposant, nosaltres seguim batallant...*” o Obrint Pas “*La caça de bruixes ha començat, / ballem tots la dansa dels condemnats*”), el **retorn als clàssics**; per exemple, Manel, amb cançons com *Corrandes de la parella estable*, on, per una banda, ho fa a través de la musicalitat i l'estètica, i per l'altra, a través de la recuperació d'estructures com són les Corrandes, l'**evasió del món en què vivim**; com Antònia Font, amb un cert punt galàctic com Sisa, que els caracteritza “*una pluja suau de pols estelar*” o, pel contrari, cantem sobre les **realitats quotidianes**, potser és un camí que ja ens acostava a la “normalitat”.

Els Amics de les Arts, per exemple m'explicaven en l'entrevista que vaig tenir l'oportunitat de fer-los-hi a través de Ràdio EMUN que fan les cançons perquè els hi ve de gust, no per una necessitat social, no els hi agrada barrejar-ho amb la política,

prefereixen parlar de les coses que els hi toquen de més a prop, temes actuals, com gent que marxa a viure a l'estranger per feina o per amor, però sempre que poden hi afegeixen la referència del català, és a dir, visc lluny de casa, però als fills els hi parlaré sempre en la meua llengua, el català (“*Diu que té una filla de tres anys amb els teus ulls, pare. / Que ell sempre li parla en català...*”).

Jo definiria la situació de la música en català actual com ‘som el que hem cantat’, perquè venim d’una escola de músics que ens ha ensenyat “qui perd els orígens, perd la identitat”(Raimon). Així, doncs, no podem deixar de banda “els clàssics”, d’on venim, perquè aquesta realitat (*el nostre petit país*) encara no ha canviat del tot.

A més a més, ens demostra que aquesta realitat pot ser interpretada i cantada des de totes les òptiques possibles, des de totes les mirades imaginables, que són els diversos camins que avui en dia pot explorar cadascú per descobrir el seu propi estil: una visió patriòtica, reivindicativa, el folklore, la ironia, la crítica, el sarcasme, l’autoestima, l’auto odi, l’amor, la paròdia, l’autoparòdia... són tots aquests trets els que hem anat recopilant als llarg dels anys.

I, per tant, són els que ens defineixen com a poble, som com cantem i cantem com som. “Un poble que canta mai no mor”. (**Obrint Pas**)

Durant el treball de recerca m’he adonat que les lletres i els fets que envolten les cançons estan plens de paral·lelismes, com si la història es repetís, les polèmiques per cantar en castellà i la recuperació dels clàssics, abans i ara, les temàtiques antimilitars i antimonàrquiques, l’anarquisme i el surrealisme com a ingredients recurrents, cantants actuals o dels vuitanta que reencarnen o reemplaçen a altres de temps més llunyans.

Tot aquest estudi m’ha servit per conèixer més el nostre poble i el batec del nostre país, per aprofundir en la seva essència.

He arribat a la conclusió que és necessari que aquests cants siguin coneguts i arribin a orelles de tothom, en aquest país, com passaria en qualsevol país normal, normalitzat.

Per aquest motiu és que he pensat en com contribuir-hi per fer-ho possible: que tothom hi pugui tenir accés, i proposo la creació d’un programa radiofònic dedicat íntegrament a la música catalana actual.

Gràcies a la participació que vaig tenir el plaer de fer a EMUN FM Ràdio durant l'estiu, vaig proposar dur a terme aquest projecte: crear un programa de ràdio d'uns trenta minuts, un cop a la setmana, que pugui donar publicitat a la música en català, ja que és un terreny poc conegut i se'n troba molt poca informació, per tant té poca repercussió mediàtica. Amb aquesta acció pretenc fer arribar aquestes cançons a tots els públics.

El programa portaria per títol: **“El més calent a l'aigüera”**, una expressió catalana el significat de la qual és “tot està per fer”. Hi trobo un fort lligam amb el panorama musical català actual. Arran del programa, també crearia un bloc amb el mateix nom, on hi reflectiria, aprofundint més sobre els protagonistes, especificant millor l'estil que els caracteritza i les seves lletres, tot ampliant la informació per a la gent interessada. Així el públic hi podria dir la seva, mantenir-hi contacte, i aprofitar tot el potencial de la xarxa per crear sinèrgies que despertin l'interès de la gent.

7. Bibliografia

- Cultura catalana i franquisme (Editorial: Fundació Jaume I / Edició: Desembre 2002)
- Enciclopèdia catalana – Història; Política, Societat i Cultura dels Països Catalans “De la dictadura a la democràcia 1960-1980”, volum 11.
- Coratge, edició especial adjuntada al CD (Autor: Obrint Pas / Editorial: Bromera).

7.1. Webgrafia i Recursos Audiovisuals:

Web de La Nova Cançó:

<https://sites.google.com/site/historiadelamusicapoprock/la-nova-canco>

Pàgina sobre la història de la música en català:

<http://www.oocities.org/xaileta/rockcatala.htm>

Vídeo històric sobre el Maig Francès, 1968:

<http://www.youtube.com/watch?v=GGmaL5A0Lhc>

Comparació entre:

- L'ESTACA, 1976: <http://www.youtube.com/watch?v=vNSKik-Tuv0>
- L'ESTACA, 1985: http://www.youtube.com/watch?v=o4g_Og3EiUM

JORDI PUJOL → Fets del Palau: <http://blogs.sapiens.cat/lapunxa/2010/05/19/els-fets-del-palau-cinquanta-anys-despres/>

ROCK CATALÀ:

- Bloc on es parla del concert al Palau Sant Jordi dels quatre grups:
<http://4esoiesvic.blogspot.com.es/2007/04/gran-concert-al-palau-sant-jordi.html>
- Generalitat de Catalunya, apartat on hi podem trobar de l'evolució del Rock Català:
<http://www20.gencat.cat/portal/site/culturacatalana/menuitem.be2bc4cc4c5aec88f94a9710b0c0e1a0/?vgnnextoid=bb5bb080776d6210VgnVCM1000000b0c1e0aRCRD&vgnnextchan=nel=bb5bb080776d6210VgnVCM1000000b0c1e0aRCRD&vgnnextfmt=detall2&contentid=fa3ec5bdf1378210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD>

JAUME SISA: <http://www.elcabaretgalactic.blogspot.com.es/p/biografia.html>

PAU RIBA: <http://www.youtube.com/watch?v=mmsG2TQmUvw>

Algunes imatges han estat extretes del bloc: <http://annaialbert.blogspot.com.es/>

WEBS INTERESSANTS PER AMPLIAR INFORMACIÓ:

- Cançons d'una illa, petits documentals que narren la història de la Cançó catalana a les illes: <http://www.tv3.cat/programa/72578/Cancons-duna-illa/Capitols>
- No me la puc treure del cap, TV3, anàlisi de 'Paraules d'amor' de Serrat: <http://www.youtube.com/watch?v=ngZBR0Z98eo>
- Ànima, TV3, presentació del grup Manel, parlen d'aquest fenomen actual de la cançó catalana: <http://www.youtube.com/watch?v=VS3QX5-RzQA>
- Reportatge de Manel abans d'un concert, gira per Espanya (genials els comentaris dels espanyols al sortir del concert): http://www.youtube.com/watch?v=xPDb4_AE8bY&feature=related
- Homenatge a 'Dioptria': Considerat el millor disc de la història del rock en català <http://desdebarcelona.lacoctelera.net/post/2006/09/05/pau-riba-proyecto-dioptria-2006-35-anos-despues>

8. Annex

8.2. Entrevista OBRINT PAS

Al programa d'avui us portem un grup molt experimentat i que, a més a més, vénen des de València! Han tocat per gairebé tot el món, com ara al Japó, Marroc o Amèrica del Sud. Ja sabeu qui són? Va, una pista més: El seu instrument característic és la dolçaina. Efectivament, són els Obrint Pas! Xavi Sarrià, Josep Pitarch, Miquel Gironès, Marc Guardiola, Robert Fernández i Miquel Ramos en són els seus components. El seu nou disc “Coratge” és al número 12 de la llista dels discs més venuts de tot l'Estat Espanyol. Defineixen el seu nou treball com “èpic i quotidià” i busquen parlar del coratge des de les coses senzilles, des del dia a dia. Però aquesta senzillesa es transforma en energia i reivindicació quan puguen a un escenari. Ho vam poder comprovar el passat 1 de setembre a les Borges Blanques on ens van concedir aquesta entrevista:

- Com encareu aquests 20 anys que complireu l'any vinent? Esteu preparant alguna cosa especial, o ara toca descansar perquè ja heu voltat molt?

XAVI: Encara no ho tenim del tot decidit, portem com dius 20 anys, que complirem l'any vinent i la veritat és que ja estem una mica cansats de tocar tant i de tots els viatges que estem fent, i bé encara no sabem exactament què farem però suposo que farem alguna cosa per celebrar-ho i també havíem parlat de parar el grup en algun moment, no sabem quan, però arriba una etapa en la que volem tancar d'alguna manera.

- I ara que parlem de voltar pel món, vosaltres en sou uns experts. Heu recorregut bona part d'Europa, el Japó, Amèrica del Sud, el Marroc... Què aporten totes aquestes experiències a la música d' Obrint Pas?

MIQUEL: Bé jo crec que comporten tant la música com les persones que formen Obrint Pas, obrir els ulls a altres realitats, indirectament la música també influencia, a part de totes les músiques que puguis conèixer, allà, arreu d' on vas, però sobretot influencia

molt en la persona que fa cançons el veure que hi ha problemes a tot arreu i a tot arreu també hi ha gent semblant a tu.

- Com us va sortir l’oportunitat de poder fer una petita gira al Japó i en un dels festivals més grans del món?

XAVI: Doncs al Japó, la veritat és que era un gran objectiu per a nosaltres tocar allà, i vam tenir la sort de conèixer a una productora japonesa, que estava portant grups semblants a nosaltres (com Manu Chao), i res, es va posar en contacte amb nosaltres, i al sortir aquesta possibilitat no ens ho vam pensar, vam dir que sí de seguida, vam estalviar, perquè ens va costar diners, però la veritat és que va ser increïble, poder anar al Japó a fer per primera vegada una petita gira de concerts en petites sales, i això servirà perquè pugem anar una altra vegada al festival més gran de Japó, com dius, un dels més grans del món, i bé gaudir d’eixa experiència, que com ha dit Miquel, ens enriqueix sobretot com a persones.

- Què us va passar pel cap quan us van dir que compartíreu cartell amb grups com Coldplay, Arctic Monkeys, Manu Chao, etc?

MIQUEL: Doncs que hi haurien coses bones per sopar. Compartir cartell també amb esta gent, som realistes, i quan vas a un festival molt gran hi ha evidentment molts escenaris, i vam tenir la sort de creuar-nos per l’hotel on érem amb gent a la que admirem molt, i sobretot la sort de compartir concert amb Manu Chao, que tot i que ja el coneixíem, aquí ens va servir com per a intimar més, i tot i que en aquest moment estàs d’eixa persona a eixa persona, per nosaltres, que hem sigut molt fans, a vegades se’ns escapa una mica el rollo de: Va unes fotos..., però és una experiència i era un concert pleníssim de gent...

XAVI: ...i això d’estar a l’escenari i tindre tota aquesta gent mirant el concert i estant allà, això va ser molt bèstia per nosaltres. Una experiència única, estar al Japó i 10.000 japonesos ballant, la veritat és que són molt agraïts i molt ordenats, en el sentit que estan tota l’estona intentant cantar i participar, van tots a una. A l’acabar el concert el públic cridava més i vam fer una signatura de discos al·lucinant. Vam fer una mini

actuació a la paradeta i la gent venia, ens donava les gràcies, és també un xoc cultural molt fort amb gent de l'altra punta del món i sobretot amb un grup com nosaltres, cantant en català, amb instruments tradicionals, que venim d'una escola independent, i arribar tant lluny amb aquestes tres coses que són les que ens identifiquen, per nosaltres és un orgull, hem aconseguit això sense rebaixar, sense renunciar a allò que som.

- Voltant pel món heu trobat públic català en els vostres concerts?

MIQUEL: Casi sempre hi ha algú, algun dia han vingut expressament, sí a Europa.

XAVI: Me'n recordo un dia a Bolonya, va venir una gent d'Alacant, que ens van dir que els hi havia costat 50 euros el vol i clar... (MIQUEL: És molt més barat que pujar a Barcelona) Però de fet sempre hi ha gent vivint als llocs on anem.

MIQUEL: Vam conèixer a un parell de catalans, un que estava un temporada allà, l'altre que s'havia casat i tenia fills allà. Una altra vegada a Cuba van venir expressament dos de Cervera.

XAVI: La veritat és que tota la colònia catalana a l'exterior sempre hi és, però també és veritat que si tu estàs vivint fora de casa i ve un grup, que tu ja coneixes al teu país, doncs és un sentiment també de retrobar-te amb la teva cultura, la teva gent, i per la gent que està a fora és molt especial en general i la gent que va a un concert nostre fora és una experiència especial, perquè canvia tot, el públic és molt diferent, estàs en un altra cultura, un altre país, i veure com un grup de casa està tocant allà, transmetent i això, doncs emociona. Per a ells és com un trosset de casa a fora.

- Sempre que es viatja alguna cosa no surt com s'havia previst, guardeu alguna anècdota de les vostres gires? (que es pugui explicar)

MIQUEL: N'hi ha moltes, de les que no es puguin explicar també. El típic rollo de les maletes evidentment.

XAVI: Quan vam arribar al Japó, se m'havia partit la guitarra. També ens han passat moltes coses amb els transports d'una ciutat a una altra.

MIQUEL: A Israel vam tenir un problema d’interrogatoris, una altra vegada la policia croata ens va demanar suborn, a Veneçuela també.

XAVI: Recordo un any que un dia tocàvem a Vigo i l’endemà a un poble de Croàcia i vam fer una “supermaratón”. Un dia tocàvem a Equador i l’endemà a Mallorca. A Equador vam tocar en un festival molt gran, a 3.000 metres i clar, no t’arriba l’oxigen, i estàvem tocant amb una sensació que mai havíem viscut, volia donar-ho tot, però ens ofegàvem contínuament, vaig dir: “millor en quedo aquí quiet”.

- La gent que ha escoltat el nou disc “Coratge” i que us segueix diu que ha adoptat un aire diferent dels altres, tot i això està agradant moltíssim. Només cal dir que està entre els més venuts de l’estat espanyol i que s’ha editat a Japó. A què creieu que es deu aquest èxit?

XAVI: Bé, doncs que Miquel no ha ficat res... No, al contrari hem anat participant tots més, però sobretot que el disc ha estat el producte d’una etapa, de fet cada disc ho és, aleshores clar, vam començar fa vint anys, amb el qual quan vam començar amb setze, disset anys gairebé no sabíem tocar, i cada disc nostre reflecteix eixes experiències i els coneixements que hem anat adquirint i eixos intents de provar músiques noves, i l’últim disc nostre crec que ja és un poc més madur diria, reflecteix molt més el que hem après en tots aquests anys, hem fet cançons més rodones, hem intentat incorporar instruments al mateix temps, hem entrat un poc en la música tradicional, en la que no havíem entrat tant com ara, i això l’ha fet una mica diferent, també les cançons parlen sobre mirar enrere, són més retrospectives.

MIQUEL: Ens fem grans i sempre estem mirant a quan érem joves, perquè no volem fer-nos grans.

- Ara que ja hem parlat del nou disc anem a parlar dels discs anteriors que també han deixat molta empremta. Un exemple clar i evident és “La Flama”, què penseu del fet que s’ha convertit en l’ himne independentista, utilitzat fins i tot en el multitudinari *lipdub* per la Independència?

XAVI: Bé, la Flama era una cançó, que la veritat és que ja té 10 anys, i la veritat és que

estava basada en la idea del corre llengua, la idea de la flama que va rellevant- se, com una metàfora també del pas de generació en generació i que crea esta imatge del poble en moviment, que estem vius, i aquesta imatge de mantenir sempre encès aquest sentiment nostre, ha derivat en què siguem un poc l'himne de l' independentisme, que cada vegada és més fort, més ample, quan nosaltres vam començar era molt més minoritari, i ara amb el temps suposo social, és més majoritari. I bé ens van proposar fer el libdub i això ha incrementat que la cançó també sigui més coneguda, perquè el libdub, té més d'un milió i mig de visites, va ser molt bèstia, però bé el mèrit és de la gent que va fer-lo, que va ser una iniciativa d'entitats d'Osona i de Vic, i senzillament coneixíem a la gent que ens van demanar la cançó, el mèrit és un poc de les coses que passen als Països Catalans, que és gràcies a gent anònima, que amb el seu voluntarisme fa créixer tot, en aquest cas van fer créixer no només la nostra cançó, sinó també el missatge de l' independentisme, i també fora de casa nostra, ara anem a molt llocs i molta gent coneix aquest libdub.

- I per anar acabant, a Lleida teniu molts seguidors, un públic nombrós, fidel i entregat, veniu sovint. Què deixeu i què us endueu d'aquestes terres?

MIQUEL: Home, sempre que hem vingut a Lleida i comarques, comarques de Ponent, ens hem trobat molt a gust, sempre venim amb eixa idea, que s'ha confirmat, perquè sempre a València molts hem tingut la consciència que els valencians venim d'aquestes terres, la forma de parlar, la forma de ser, moltes vegades connecta casi més que a lo millor la nostra forma de ser i la forma de ser d'altres zones. A Lleida sempre hem trobat més el rollo que nosaltres diem de la festa i de la gresca, i els “jaleos”, vam notar que en les fetes dels pobles sempre era molt més semblant al País Valencià, i ara que no m'escolta ningú, a vegades anem a pobles per allà a Girona i sort de la pancarta de l'entrada del poble, que hi diu que estan en festes, que sinó no ho sabria ningú. I hi ha moltes coses comunes, la llengua, cognoms i noms de pobles, que són cognoms allà al País Valencià, els moros i cristians, que fan a Lleida, que provenen d'Ontinyent. I els ambients de les festes són més semblants als de València, la gent també té un caràcter semblant, la festa sempre acaba a la matinada, com cal.

- I ara sí, per finalitzar, ¿teniu alguna “exclusiva” que us vingui de gust explicar?

doncs... la recollim encantades!

XAVI: La veritat és que no. Perquè nosaltres, com et dic, anem fent, anem planificant el que volem fer, però tot depèn de què ens motiva fer, i si que tenim pensades algunes idees que volem fer i projectes, però encara no són segurs del tot, volem acabar de madurar-los i veure que realment ens motiva a fer-ho, hem sigut un grup que ha funcionat per això, perquè teníem ganes de fer el que fèiem i de fet som un grup d'amic que va començar a l' institut i seguim sent-ho. Així que ja veurem que fem en el futur, però ara mateix no tenim molt a dir.

Moltíssimes gràcies pel vostre temps, que vagi molt bé el concert d'avui i molt d'èxit en tots els que vindran!

8.3. Entrevista CESK FREIXAS

Ja fa uns mesos que “Tocats pel foc” està a la venda, i és el seu 4t disc d'estudi, estem parlant de Cesk Freixas un “fuster de cançons”, tal com es defineix ell mateix a twitter. Aquest seu últim disc, el sisè, ha estat publicat gràcies al mecenatge, és a dir a tota aquella gent que fa les seves petites aportacions econòmiques per contribuir a la realització d'un projecte que els agrada.

- Et defineixes com un fuster (=ARTESÀ) de cançons, quin és el rerefons d'aquesta definició?

Doncs el meu pare i el meu oncle tenen una fusteria, s'hi han dedicat tota la vida, la meva família porta moltes generacions dedicant-se a la fusteria, i una mica era un petit homenatge també a la feina que ha fet casa meva o que jo he vist fer a casa meva tota la vida; i també la idea de remetre'ns al procés artesanal de construir algun moble, que és el que he vist fer a casa i construir les cançons i per això una mica jugar amb aquest concepte, la fusteria o la fusta com a element a partir del qual se li pot donar forma o es treballa artesanalment, igual que les cançons.

- Per tant es pot dir que tu ets les teves cançons?

Sí, segurament sí, perquè amb les meves cançons intento explicar el que jo penso i intento fer també, de la meua manera de veure el món i de veure la vida i aleshores clar les cançons parteixen d'una idea, d'un concepte molt personal que pretén també ser col·lectiva. I que espero i sempre he intentat fer les cançons desitjant que a algú més li interessés o que algú més s'hi sentís identificat amb el que faig, sí que segurament les meves cançons expliquen com a mínim una part del que sóc jo.

“Tocats pel foc” és, també, el títol d'una novel·la de Manuel de Pedrolo, igual que “Acte de violència”, cançó que es troba inclosa en el disc.

- Quins són els teus referents literaris, musicals i culturals alhora de fer cançons?

Pedrolo n'és un de recent per a mi de referent, perquè fa relativament poc que l'he descobert i que l'he començat a llegir, és un autor prolífic, té una quantitat d'obres publicades increïbles i una part d'aquestes obres, més enllà de potser les més mediàtiques com poden ser el *Mecanoscrit del segon origen*, doncs més enllà d'això té obres amb molta càrrega ideològica, i és precisament aquesta part de la seva obra, la que més m'ha interessat i la que més m'ha impactat. Aleshores també hi ha altres referents més de l'imaginari poètic del nostre país, Martí i Pol, per exemple, segurament és un referent per a tothom, però també Vicent Andrés Estellés o Maria Mercè Marçal i, després, també autors o poetes més moderns, més contemporanis meus i de la nostra generació, com poden ser Enric Casasses, David Canya, que és un poeta amb el que hem fet moltes coses junts, Roc Casagran, també un altre poeta. Referents que inevitablement quan llegeixes les seves obres, les seves poesies, d'una manera o altra t'acaba influenciant.

Referències musicals, potser destacaria l' Ovidi Montllor, com a un referent segurament molt directe, perquè és dels primers que vaig començar a escoltar, i en el terreny internacional segurament hauríem d'anar a parar a la nova troba cubana, Silvio Rodríguez, Vicente Feliu, també cap a la cançó de protesta xilena, Víctor Jara, i també més contemporanis a la nostra generació, Ben Harper, Jorge Drexler, són referents musicals que en aquest projecte i especialment en aquest nou disc, hem intentat que quedés palesa aquesta referència.

- Ja que també hem trobat una referència a “Porca Misèria” a la cançó “Coses Nostres”

Sí, *Porca Misèria* em va enganxar en una etapa, encara jove, vaja encara ho sóc suposo... en un moment en el que em va impactar molt i de fet encara doncs tot sovint amb la gent que m'estimo, amb la gent que m'envolta la recuperem, la tornem a mirar i vaja és una sèrie de referència, m'agrada molt tot el que fa Joel Joan i *Porca Misèria* per a mi, juntament amb *Plats Bruts* és una sèrie de les que més m'han agradat i que s'han fet a casa nostra.

- Has notat que, en els darrers anys, a causa del moment històric que està vivint el nostre país, el teu públic en els concerts ha augmentat?

A veure, suposo que sí, no ho sé, això ja és una qüestió que des de dins costa a vegades de veure, el circuit de la cançó d'autor és un circuit molt concret que té un públic molt específic, nosaltres estem constantment investigant quin és aquest públic i com ho podem fer per arribar cada cop a més gent, però sí que també és cert que tenim les nostres limitacions, perquè la cançó d'autor no és precisament la proposta musical més comercial, llavors això frena que les cançons puguin sonar en circuits comercials de ràdios, televisions, tot i que en algun cas hem intentat fer també algun experiment de cançons més comercials, a veure si les punxaven o no, i constantment estem investigant això, el que sí que és veritat és que ho hem notat sobretot a través de les xarxes socials i d' Internet. Aquí sí que hi ha hagut un creixement de gent que ens segueix, que s'interessa pel que fem, però és una visió molt relativa i molt esbiaixada, perquè nosaltres ens ho mirem com a part afectada, com a part que viu intensament aquest projecte i aleshores tampoc no sé donar-te dades, ni en percentatges el creixement, però sí que notem en aquest últim disc i en l'anterior, que hi ha públic que segueix la cançó d'autor, de protesta i estem contents de poder viatjar pel país i veure que realment tenim la sort de trobar-nos sempre gent en els nostres concerts.

- Realment, la realitat és com a les cançons, o bé és la projecció del que volem realment?

Jo intento que les meves cançons siguin un mirall de la realitat i de l'actualitat, no

intento fer cançons que expliquin coses que no passen, sempre ho faig des d'un punt de vista molt personal que a la vegada és col·lectiu, com deia abans, perquè penso que la meua manera de veure les coses segurament no és només meua, sinó de molta altra gent, el que sí que procuro fer amb les cançons és això, que expliquin el moment que estem vivint i el context on ens trobem. Aleshores crec això, que les cançons són un mirall i són com una fotografia o una radiografia de la realitat que vivim.

- Sou pocs els cantautors que us dediqueu a la cançó protesta a Catalunya, oi?

Sí, certament, som molt pocs, ara just ens estem començant a organitzar en forma de col·lectiu, perquè volem visualitzar que hi ha en aquesta escena, i és això que deia abans, una escena que no és comercial, que li costa molt entrar en els circuits institucionals. Més o menys, així per sobre, devem ser set o vuit persones que arreu dels Països Catalans hem apostat per la cançó de protesta, explícitament ens agrada definir-nos així, perquè creiem que més enllà de l'anacronisme del cantautor de protesta, el significat del qual tots tenim al cap, va més enllà d'això: hi ha una manera d'entendre la cultura, una manera de convertir la cultura en eina o en element de transformació, també de comunicació i, malgrat ser pocs, ens estem començant a constituir com a organització, i el nom que hem triat és “la cançó necessària”, perquè creiem que la cançó de protesta o la cançó reivindicativa crítica és necessària en tant que la cultura ha d'ajudar-nos a ser autocrítics i crítics amb el món que ens envolta i el país que tenim.

- Pot ser que en determinats mitjans s'apliquin criteris de caire polític, per decidir quins artistes tenen entrada en aquest món?

Sí, evidentment ¿no?, qualsevol decisió a l'hora d'escollir quins artistes formen part de la programació musical o de la graella musical, qualsevol decisió està determinada per una manera d'entendre el funcionament de la ràdio o del mitjà de comunicació, i tan les ràdios públiques com privades, les públiques perquè estan determinades o estan totalment controlades pel govern que hi hagi en aquell país, i les privades, perquè estan també determinades i controlades pel partit que les subvenciona, crec que malauradament això és un problema que tenim com a país i com a societat, crec que

els criteris polítics sempre són partidistes i poc plurals, per això també hi ha un cert sector de música catalana que coincideix amb aquell sector de música reivindicativa, que sona molt poc a les ràdios, i que en definitiva després en els directes, en les actuacions es demostra que hi ha públic que segueix aquestes propostes com *Obrint Pas*, Feliu Ventura, *Adversaris*, no sé... els cantautors, que costa molt que sonem als mitjans, però que en canvi hi ha gent que ho segueix, aleshores no s'acaba d'entendre perquè hi ha el suport de la gent i no hi ha el suport del mitjans i en canvi, hi ha altres propostes que tenen el suport dels mitjans i potser no tenen tan seguiment com ho tenen els que no tenen el suport. Vaja és un debat que està obert i què és interessant.

- El que has volgut transmetre amb la cançó “La vida, un trosset de pa” és que donem massa importància a coses que no en tenen. Quines són les coses que sí en tenen?

Doncs cuidar els petits detalls suposo, la cançó va una mica encaminada cap aquí, de la poca cosa que pot significar o la poca immensitat d'un trosset de pa, un molla de pa, és una mica la metàfora, agafar aquesta idea també tan necessària de reivindicar les petites coses i sobretot els petits detalls, el tracte entre les persones, el suport mutu que hem de tenir a l'hora de construir-nos com a societat més solidària, cooperativa, i que això parteix de suports personals, que han de teixir una realitat col·lectiva, però que també parteix de detalls i els detalls passen per això, per la manera de tractar-nos, de relacionar-los, passen pel llenguatge i segurament és tot el que ara mateix no tenim en la base social, partim d'un model social que premia la competitivitat, l'egoisme, l'individualisme i els petits detalls, que estan associats a uns valors determinats, la solidaritat, la cooperació, el que han de premiar o el que haurien de premiar, és un model de societat totalment contrari al que tenim ara, en definitiva hauríem de ser més respectuosos amb els altres i amb nosaltres mateixos. I els petits detalls passen per això, cuidar totes aquestes coses alhora de relacionar-nos amb les persones.

- Com és que vas adaptar la lletra de Quico Pi de la Serra (“El Burro i l'Àguila Reial”)?

És una cançó poc coneguda d'en Pi de la Serra, per a mi és també un referent perquè va ser o és una de les persones més coherents com a cantautor i com a personatge que ha influït en la política catalana, crec que ha estat molt coherent i conseqüent. I la

cançó està escrita en l'etapa de la transició espanyola, planteja un seguit de preguntes que en aquell moment en Quico creia que no tenien resposta i, nosaltres, al recuperar-la, hem comprovat que hi ha moltes preguntes que segueixen sense resposta i per això vam voler fer aquest paral·lelisme, saltar d'un context històric determinat cap a l'actual i veure que segurament els contextos d'opressió han canviat, però hi segueixen sent, potser de manera més abstracta i menys explícita.

Trobo que és una cançó que ens pot ajudar a fer entendre que potser no som del tot lliures, no com a país, sinó com a persones que estem totalment condicionats per moltes coses, ens bombardegen constantment amb moltes etiquetes, de moltes maneres, ens diuen com ha de ser la nostra vida i aleshores això crec que ens condiona i no podem actuar amb total llibertat, i la cançó planteja una cosa tan senzilla, però tan elemental com això: ¿som lliures o no som lliures?, i aleshores creiem que era una bona cançó per recuperar i per reivindicar-la.

- Ha arribat el moment de la pregunta compromesa (si és que les altres no ho eren, és clar...) - què és el que t'ha portat a presentar-te en política? Què creus que pots aportar tu que no hagin aportat els altres?

Jo he estat durant uns quants anys militant de la CUP de Vilafranca del Penedès, de Girona també, de Sant Pere de Riudebitlles, el meu poble, properament crec que també m'implicaré a Vic, és on visc ara i vaja per a mi és una cosa natural, se'm va demanar des de la CUP que si m'hi volia implicar en aquesta nova etapa que ara s'encara de cara a les eleccions del parlament de Catalunya, vaig estar-m'ho pensant i de moment crec que és una bona manera que persones vinculades al món de la cultura hi poguessin donar suport, i n'hi ha més, hi ha el Titot, el cantant de *Brams*, hi ha també gent vinculada al món de l'esport, al món dels moviments socials i crec que era una manera d'intentar ser coherent i conseqüent amb la meua manera de pensar i aportar.

Jo l'únic que vull aportar és això, una certa visió com a treballador cultural, des del món de la cultura i intentar aportar la ment a favor de la independència dels Països Catalans, i també aportar elements que ens puguin ajudar a construir una societat,

com deia abans, totalment justa socialment i no vull que això s'entengui com una cosa personalista, la meva aportació formarà part d'un col·lectiu determinat i la CUP farà com sempre ha fet, una proposta col·lectiva, una proposta assembleària, que recull els fruits de molts municipis, de moltes persones i la meva aportació és una aportació més.

- Necessitem que no ens falli mai la sort per arribar al nostre objectiu? (objectiu personal o col·lectiu, de tot un poble).

Sí, no sé tampoc si existeix o no la sort, però en tot cas que mai ens falli, no sabem si existeix o no, però més que potser tenir sort, el que hem de fer és posar voluntat per tirar endavant les nostres il·lusions o els nostres projectes i si això vol dir tenir sort, posant-hi voluntat evidentment ens farà falta la sort o com a mínim que no ens falli, oi?, i el més important és doncs treballar i lluitar per allò que més volem i ara sí que crec que depèn només de nosaltres.

Finalment donar-te les gràcies per aquesta estona que ens has dedicat i desitjar-te molta sort en tots els concerts que vindran. I que no et falli mai la sort...